
Tekijä Sini Kallio

Työn nimi Katseen alla ja päällä – Naisen kuva taideteoksessa ja pornografiassa

Laitos Taiteen Laitos, Porin yksikkö

Koulutusohjelma Visuaalisen kulttuurin maisteriohjelma

Vuosi 2015

Sivumäärä 78

Kieli Suomi

Tiivistelmä

Lopputyöni koostuu kirjallisesta ja taiteellisesta osiosta, molemmissa keskitytään naiseen objektina ja toimijana, sekä taiteessa että pornografiassa. Taiteellinen osuus koostuu seitsemästä piirustuksesta, joiden syntymisen prosessia avaam kirjallisessa osiossa. Pohdin oman tekemiseni kautta naista aiheena ja samalla sitä, miksi naisen kuva on minulle niin ylivoimainen? Hahmotan samalla omaa itseäni sukupuoleni esittäjänä. Esitän myös ehdotuksia siihen, mikä on taideteoksen tekninen rakenne, missä ja miten taideteos syntyy?

Oman työskentelyn kuvaamisen ja naisen aiheen kautta siirryn pohtimaan omaa feminististä näkemystäni ja sukupuolieroa. Tekstin kannalta keskeisimmät teoriat ovat queer-teoriat, Laura Mulveyn teoria miehisestä katseesta, ja Luce Irigarayn ja Andrea Dworkinin ajatukset.

Tekstissä kyseenalaistetaan yleiset käsitykset naisten seksuaalisuudesta ja mietitään mm. sitä, miksi oletetaan ettei nainen voi nauttia pornografian katsomisesta samalla tavalla kuin mies. Tämän lisäksi katsotaan lähemmin myös muita naisen seksuaalisuuteen liittyviä myyttejä ja kliseitä, kuten seksuaalisesti voimakkaan naisen paradoksia, ja naisen seksuaalisuuteen liitettävää häpeää. Naisen seksuaalisuutta analysoidaan yhä useimmiten psykoanalyysin tässä suhteessa vajaiden teorioiden kautta, ja sekä Mulvey että Irigaray esittävät mahdollisuuden uusille luennoille, haastan psykoanalyysin teorian.

Tekstissä käydään läpi filosofisella tasolla myös fyysisen rakkauden mahdollisuutta/mahdottomuutta ja seksiin liittyvää miehen ja naisen valtapeliä. Pornografiasta pohditaan sen representaatiomaisuutta ja katsotaan millaista on ja voisi olla naisten pornografia. Eri esimerkkien kautta yritetään optimistisesti etsiä vastausta siihen, voiko pornografia olla mahdollisuus naisten seksuaalisuuden vapautumiseen ja tasa-arvoon? Lopuksi pohditaan, onko mainonnan tietoinen mutta sallittu haitallisuus naisen kuvalla parempi kuin pornografian tahaton alistavuus? Ja miksi fyysisen väkivallan näkeminen on yhteiskunnassamme sallitumpaa kuin luonnollisen fyysisen aktin, seksin, näkeminen?

Avainsanat taide, prosessi, feminismi, omakuvat, queer, sukupuoli, pornografia, representaatio, katse

Author Sini Kallio

Title of thesis Under and above the gaze – Picture of a woman in art and pornography

Department School of Arts, Design and Architecture, Pori Unit

Degree programme Master`s degree Programme in Visual Culture

Year 2015

Number of pages 78

Language Finnish

Abstract

The focus of my thesis is on the female, as an object and as an active maker in art and pornography. The artistic part of this work consists of seven drawings. I describe the creative process of these pieces on the written part. I ponder the woman as a motive through my own working process and also wonder why woman as a subject is so superior to me. Doing so I perceive myself as a bearer of my own gender. I also present solutions to what could be the structure of an artwork, where and how it is actually born?

From depiction of my own process and woman as a motive, I move on to describing my personal take on feminism and the theory of sexual difference. The most important theories in this thesis are queer-theories, Laura Mulvey`s theory on the male gaze, and the thoughts of both Luce Irigaray and Andrea Dworkin.

The common perceptions on female sexuality are being questioned in the text. For example the assumption, that a woman is not capable of enjoying pornography the same way men does. Other clichés and myths on women`s sexuality are also being examined, for instance the paradox of sexually competent woman, and the sense of shame that is associated to women`s sexuality. Female sexuality is still analysed through the theories of psychoanalysis, and in this case they often fall short. Both Mulvey and Irigaray present new readings on this matter and challenge the old theories of psychoanalysis.

The dominion in sexual relationship between man and woman is contemplated in a philosophical level, and also the possibility/impossibility of true physical love. The aspect of pornography`s representation is addressed, as well as the present and the future of pornography for women. Through different examples I optimistically seek answers to the following question; is pornography a considerable potential when it comes to finding liberation for female sexuality, and equality between men and women? In the end, it is questioned if the deliberate, negative effect on women`s self-image by advertising, is somehow better than the unintentional repression in pornography? And why in our society it is ok to see physical violence, when sex, a natural act, is forbidden from our eyes?

Keywords art, process, feminism, self-portrait, queer, gender, pornography, representation, gaze

Katseen alla ja päällä – Naisen kuva taideteoksessa ja pornografiassa

Sini Kallio

Aalto-yliopisto

Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu

Taiteen laitos, Porin yksikkö

Visuaalisen kulttuurin maisteriohjelma

Taiteen maisterin opinnäyte 2015

***Omistettu tytöille ja naisille. Erityisesti Äidilleni, joka on kasvattanut
minut tietoon että nainen ei ole miestä vähempi. Ja tyttärelleni
Lolalle, jonka mieltymys nukkumiseen mahdollisti tämän lopputyön
tekemisen.***

s.7 Johdanto

Osa I - Taiteilija

s.9 1.Minä

s.10 2.Valkoisen kuution kammo

s.12 3.Rakkaus viivaan

s.12 Viivan elämä ja kuolema

s.13 Taideteoksen tekninen rakenne

Osa II – Sisältö - Kasvatus, traditio ja motiivit.

s.22 4.Muusa

s.25 Visuaalisuus

s.26 5.Sisältöni

s.27 Feministinen ideologia(ni)

s.28 Sukupuoliero

s.31 6.Loikkaus pornoon

s.34 Fyysisen rakkauden mahdottomuus?

s.36 Possession – halu ja valta

Osa III - Pornografia

s.39 7.Johdanto pornoon

s.41 Pornon historiasta lyhyesti

s.43 Pornopuhe

s.45 8.Representaatio

s.46 Money Shot ja Deep Throat

s.52 9.Katsominen

s.52 Laura Mulveyn teoria miehisestä katseesta

s.55 Objekti - subjekti ja liikkuminen katseen alla

s.56 Päättön katseettomuus

s.57 Nainen pornon katsojana

s.60 10.Halua ja Häpeää

s.60 Naisen häpeä

s.62 Naisen halu

s.63 11.Askel katsojaksi ja tekijäksi

s.64 Roolimallit pornossa

s.65 Annie Sprinkle

s.67 Problematiikka naisten pornon suhteen

s.71 12.Katse tulevaan

s.71 Girls

s.73 13.Lopuksi

s.76 Lähdeluettelo

Johdanto

Lopputyöni on pohdintaa, reflektointia, kartoitusta ja oma, subjektiivinen egotrippini, polku jonka varrelta ja päästä toivon löytäväni paremman ymmärryksen sekä itseni suhteen taiteilijana että totuuden aiheistani. Tämä on taiteellisen tuotantoni rakentamista ja purkamista. Osa osalta käyn läpi tuottamani kuvaston alkuun panevat syyt, sen mikä saa minut sykkimään ja kiihottaa tekemiseen. Opettelen oman sisältöni ja etsin sille viitekehyksen.

Käytän löyhästi apunani feministisiä teorioita, keskittymättä varsinaisesti mihinkään tiettyyn teoriaan. Tärkeimmät tässä tekstissä esiintyvät teoriat ovat Luce Irigarayn kulttuurifeministinen teoria sukupuolierosta ja queer-teoriat. Vastapainoa ja rinnastuksia haen Andrea Dworkinilta. Käytän myös joitain visuaalisen kulttuurin yleisiä tutkimuksia, analyysseja mainonnasta ja katseen sijoittumisesta. Taiteilija- minäni esikuvana toimii Touko Laaksonen, armoitettu Tom of Finland, jonka teoksia ja viivaa rakastan.

Lopputyöni kirjallinen osuus jakaantuu kolmeen osaan; ensimmäinen osa on itsestäni taiteilijana, tekniikasta ja luomisesta, se on lämmittelyä, siihen sisältyy omia hetkellisiä, päiväkirjamaisia mietteitäni teosten äärellä ja suoria sensuroimattomia luomisen tuskailuja. Käyn myös läpi omaa suhdettani eri tekniikoihin, pohtien samalla niiden uskottavuutta ja painoarvoa yleisemmällä tasolla. Koitan päästä selvyYTEEN mistä on syntynyt se tapa ja tyyli jolla teen kaikki kuvani, se, mitä en ole tietoisesti valinnut, vaan mikä on muotoutunut lähtemättömäksi osaksi kuvallista ilmaisuani. Mitä tarkoittaa mieltymykseni toistoon, runsauteen ja viivan kontrolloimiseen?

Tekniikan kautta siirrytään kuvien sisältöön, naisen kuvaamiseen. Toinen osa paneutuu pinnan alle, sisältöön ja minua liikuttaviin teemoihin, naiseen ja feminismiin.

Pohdin pakkomielletteni naisen kuvaamiseen ja sitä, kuinka se liittyy sukupuolen esittämiseen ja ymmärtämiseen. Oman sukupuoleni kuvaaminen taiteellisessa tuotannossa on samalla oman itseni etsimistä ja hyväksymistä.

Kolmannessa osassa yritän pureutua niin syvälle kuin pääsen tämän kaiken filosofiseen puoleen. Luon katseen katsomiseen, representaatioon, objektiin ja subjektiin. Teen etsintäretken länsimaiseen pornografiaan, naisen seksuaalisuuteen ja siihen mihin nainen sijoittuu. Etsin vahvaa naista, peilaan naisen seksuaalisuuden ja ulkonäön kliseiden kautta sitä, mitkä yleiset kulttuurilliset epäkohdat ja vääristymät ovat. Pornografian maailmasta haen positiivisia mahdollisuuksia naisen seksuaalisuuden ja tasa-arvon saavuttamiseen.

Osa I – Taiteilija

1.Minä

Jo ennen kuin ulkoa opittu tieto kristallisoit asian mielessäni, olen ollut kiinnostunut naisen kuvaamisesta taiteessa, sekä omissa teoksissani että muiden. Tämä kiinnostus on määrännyt pitkälti sen, että sukupuoleni kuva ja sen tutkiminen taiteessa, mainonnassa ja yleensä kulttuurissamme on kehittynyt punaiseksi langaksi kaikessa mitä teen ja tutkin. En ole kiinnostunut tasa-arvoisesti kaikkien sukupuolten kuvaamisesta, ainoastaan naisen. Miehen esittäminen kiinnostaa minua vain siinä miten se vertautuu ja rinnastuu naiseen. Kiinnostukseni pohjana on väistämättä oma suhteeni itseeni ja naiseuteen. Oleellista on siis avata se, miksi nainen figuurina on minulle niin ylivoimainen?

Heinäkuu 2014; marssin ohikulkumatkalla tuttuun taidekauppaan. Nyt se tapahtuu, se pyhä hetki mistä teos alkaa. Se on vasta pilkkeenä silmäkulmassa tai ehkei vielä sitäkään, olematonta ajatusmassaa jossain aivojen takahuoneessa, lähes huomaamattomana arkipäiväisten asioiden hallitessa. Rakastan taidekauppoja, ne ovat täynnä alkuja, suurien ja ihmeellisten asioiden mahdollisuuksia. Hipelöin paperia, valitsen riittävän paksun. Sellaista sopivan karheaa valkoista missä viiva on kaunis ja rikas olematta liian täydellinen.

Elokuu 2014. Ensimmäinen työ on valmis. Se on aika hirveä. Kolme vuotta kaikkea muuta (palkkatyö, kaksi lasta) on saanut minut aivan sekaisin. En tiedä enää kuka ja mikä olen. Okei, ensimmäisen työn tarkoitus olikin pelkästään rentouttaa, ottaa ote kynästä, ja saada *flow* aikaan. Tulos on sekava työ ja kaikkea muuta kuin rentoutunut pää. Näinkö nopeasti ja suoraan hyppään takasin taiteilija - minän identiteetti -kriisiin?

Annan armoa sen verran kuin aina; osaan tekniikan, siinä asiassa olen riittävä. Sitä turhauttavampaa on tajuta, kuinka turhaa ja tyhjää se on jos en tiedä mitä sillä tehdä?

2.Valkoisen kuution kammo

Taideteoksen luomista seuraa kysymys miksi? Mitä vanhemmaksi kulun, päästen yli luomisenhimon pelkän laukeamisen tarpeen(en siis tyydyty enää pelkästään sillä että haluan luoda kuvia -> luon kuvia). Tätä aikaa riivaa kaiken turhuus, tyhjien tarpeiden turha täyttäminen keinotekoisilla asioilla. En halua enkä pysty siihen enää. Pessimistisinä hetkinä tuntuu siltä, että galleria on kuollut, maalaustaide on kuollut. Kun pääsen hienoisen egoismini yli, tiedän oikean kysymyksen kuuluvan; ”kuka juuri näitä minun teoksiani haluaisi katsoa?”. Kuka niitä katsoisi ja missä? Ehkä vuodet ovat vieneet minulta nuoruuden innostuksen ja ilon taiteesta, katson liian kriittisesti muita, itsestäni puhumattakaan. En ole sitä koulukuntaa, joka uskoo että luovan ihmisen täytyy luoda pysyäkseen tasapainossa itsensä kanssa. Jos luovuus ei ruoki, ei siitä ole paljoa iloa. Kyynisenä ja tuloshakuisena olen jo aikaa sitten heittänyt pois haihatukset vapaan taiteilijan ammatista. Ja pesuveden mukana on roiskunut ulos usko perinteiseen galleriatoimintaan.

Irmeli Hautamäki kirjoittaa verkko-julkaisu *Mustekalassa*; ”Taidetta on ollut tapana esitellä viime vuosikymmeninä valkoisissa, kirkkaasti valaistussa galleriatiloissa. ”Valkoisesta kuutiosta” on tullut käsite, jonka uskotaan rajoittavan taiteilijan mahdollisuuksia tuoda esiin ajatuksiaan. Monet kriittiset tarkkailijat ovat sitä mieltä, että valkoinen galleriatila on kuin kirkko, jonne ulkopuolinen maailma ei saa päästä ja jossa keskitytään palvomaan taidekulttia. Onko tämä totta? Eristääkö valkoinen kuutio taiteen ympäröivästä maailmasta?”

Lähes samaan hengenvetoon Hautamäki puhuu valkoisen kuution ”testistä”, joka paljastaa teosten pinnallisuuden, silkan esteettisyyden; ”ilmaan jää kysymys miksi nämä teokset on tehty, mitä niillä on haluttu sanoa tai mitä niillä on pyritty ilmaisemaan?”(Hautamäki 2014) Ei ihme että kammoan gallerioita, omat teokseni ovat Hautamäen kauhistelemia tyhjiä tauluja täynnä ”pelkkää esteettisyyttä”. Olenko pinnallinen nähdessäni silkassa esteettisyydessä arvon?

Poikkeavia esityspaikkoja pohtiessani tulin ajatelleeksi kirpputoreja, ne ovat kylmän rationaalisia ja funktionaalisia. Mutta joku näyttää tehneen jo kirppisvaltauksenkin; ”Melkoinen - taiteilijanimeä käyttävä bloggaaja vei Tampereella teoksiaan pöytiin eri kirpputoreille(...)Viimeisessä blogimerkinnässään Melkoinen toteaa, että rahaa paloi eikä paljon mitään tullut myydyksi. Kuulostanee tutulta?”(Jäntti 2010, 38-39). Kyllä, kuulostaa surullisen tutulta. Ilo siitä, että saa näyttää teoksiaan isoille ihmisjoukoille himmenee ja lopulta sammuu, kun konkreettisesti käteen jää pelkkä lasku. Vaikka joskus joku teos menee kaupaksi ja palaute olisi hyvää, niin summa summarum, olen aina päätenyt tyhjiin menetyksen tunteeseen, sekä taloudellisesti että henkisesti. Olen pitkään halunnut esittää teoksiani vain ulkona galleriasta. Haluan taidettani katsottavan ilman ennakko-odotuksia tai -luuloja, ilman että katsoja laittaa ”galleria-lasit” silmilleen. Joitain yrityksiä on ollut, teoksiani on ollut kahteen otteeseen Salatut Elämät- sarjan lavasteissa ja mm. Flow- festivaaleilla¹. Nämä olen kokenut suurempina saavutuksina kuin yksityisnäyttelyt gallerioissa, suurempi yleisö on nähnyt teokseni välittömämmin, ilman ennakko-odotuksia ja luuloja.

Taiteilija on yleisönsä palvelija, ja jos hyvin käy, hänen halunsa ja himonsa osuvat yksiin katsojien massan kanssa. Silloin hän voi hyvällä mielellä jatkaa, hieman ehkä viilaten ja hioten sieltä ja täältä yleisön tarpeiden mukaan.

¹ Salatuissa Elämissä vuosina 2010 ja 2011. Flow - festivaaleilla vuonna 2008.

Tai kyse voi olla valinnasta, taiteilija valitsee aiheistaan/tyylistään sen mikä saa suosiota. Todellisuudessa kukaan ei voi menestyä taiteilijamyytin huumassa, taide on työ siinä missä muutkin, täynnä kompromisseja ja myönnytyksiä, luovutuksia ja tietoisia valintoja. Tähän voisi esittää, että ehkä en ole itse riittävän lahjakas menestyäkseni itsenäisenä taiteilijana, tai en ole riittävän hullu.

3. Rakkaus viivaan

Jollain mittapuulla voin sanoa, että omaan potentiaalia moneen eri mediaan(puhtaalla teknisellä tasolla), olen piirtänyt, maalannut, veistänyt, ja ottanut valokuvia. Eri tavoin olen sekä rakastanut että vihannut niitä kaikkia, ja tehnyt niistä lähtemättömän osan omaa itseäni. Piirtäminen on peruskallioni, sillä aloitin lapsena ja siihen palaan aina. Se on helpointa ja vaativinta, piinaavinta kaikista. Maalaus on epävarma unelma, sillä on kaunein ja kimaltavin aura, suurin potentiaali menestykseen ja gloriaan. Vaikka nimenomaan maalaustaide tuntuu olevan hieman epätrendikästä tämän hetken nykytaiteessa, se on kuitenkin taidehistoriallisesti kuningaslaji. Sen syvällisempiin analyyseihin menemättä, täysin omaan ilmaisutapaani heijastaen; maalaaminen on suoraa mielen yhteyttä käteen ja kankaaseen, siinä on aimo annos fyysisyyttä. Piirtäminen voi myös olla ”maalauksellista”, mutta oma piirustustyylini on jotain muuta, laskelmoitua ja tietoisia.

Viivan elämä ja kuolema

Mitä tarkoitetaan elävällä viivalla, vastakohtana viivan ”tappamiselle”? Onko herkkä, epätarkka, luonnosmainen viiva parempi, koska ekspressiivisistä ilmaisusta on helpompi lukea taiteilijan sisäinen ihailtu ”palo”? Työstetympi viiva on harkitumpaa ja laskelmoivampaa, onko se silloin etäännyttävämpi katsojalle?

Harri Kalha tarttuu mielenkiintoiseen kommenttiin, jonka taidekriitikko Veikko Halmetoja esitti Touko Laaksosen töistä.

Halmetoja moitti Laaksosta siitä, että viimeistellessään kuviaan hän usein miltei tappoi viivan. ”Halmetoja tarkoittanee sitä, että piirrosjälki on niin hiottua, että se muuttuu aneemiseksi. Tässä kriitikko tuntuu mukailevan modernistista paradigmaa, sen ekspressiivistä ihannetta.”(...)Juuri viivan anaalisuus, piirroksen puurtava (yli)työstö tekee Tomin kuvista niin kiehtovia”(Kalha 2012, 73). Lankean itsekin viivan vimmaiseen ylityöstöön, ja vaikka mitä sanottaisiin, pidän siitä.

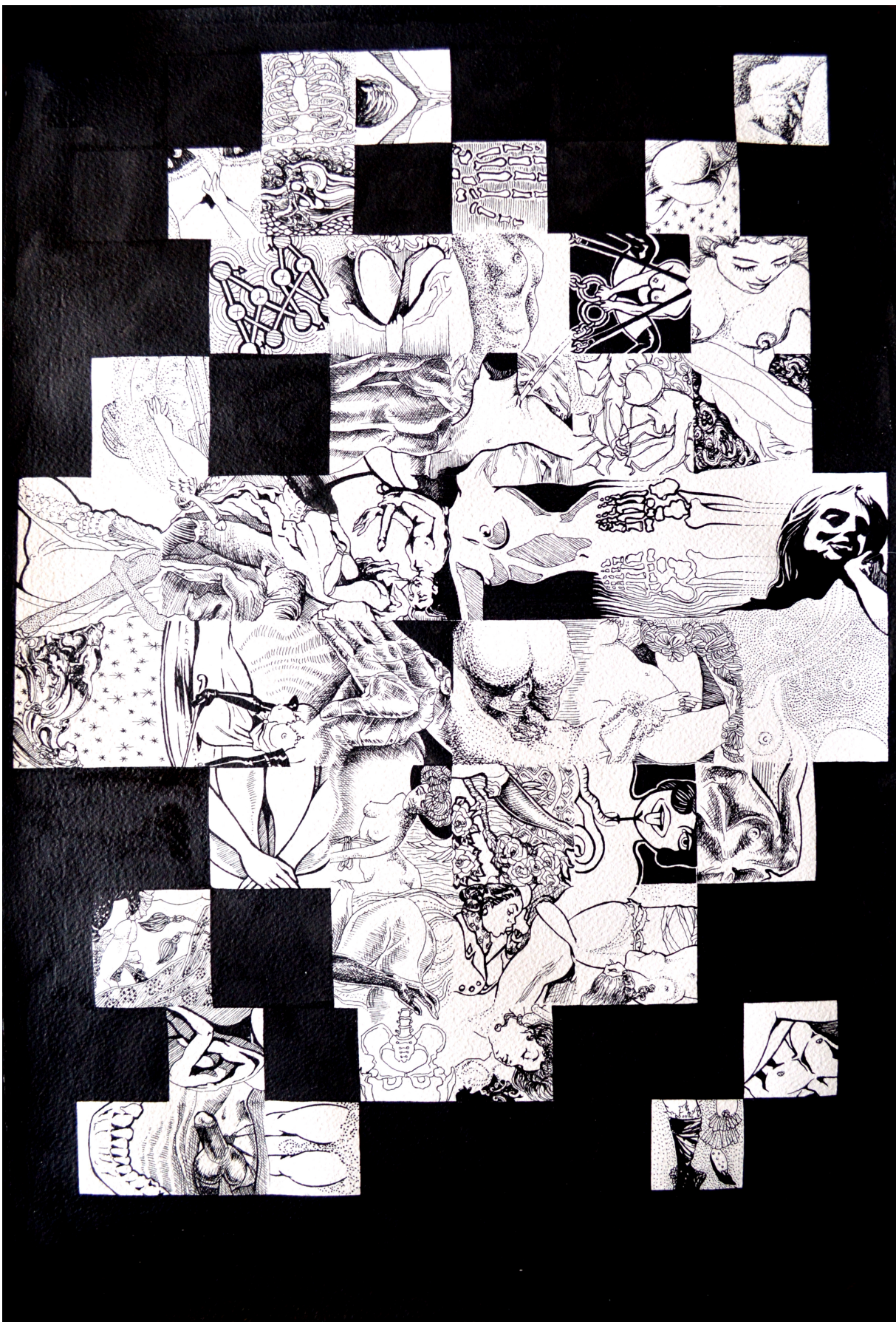
Voin maalata luonnosmaisesti ja lennokkaasti, siinä voin keskittää hallinnan ja kontrolloimisen tarpeen väreihin, täydellisten sävyjen sekoittamiseen ja rinnastamiseen. Kalha viittaa moneen kertaan Laaksosen himon yhdistyvän viivaan, saan tästä ehkä itsekin kiinni, piirtäminen on harras tila, ja viivan saaminen täydelliseksi(suoraksi reunoiltaan, leviämättä yli polkunsa) on jollain tavoin ekstaattista. Se on hallintaa, jolloin itse teos ja sen sisältö häviävät ajatuksista. Oma himoni ei yhdisty viivan muotoilemaan hahmoon kuten Laaksosella, vaan itse viivalla hekumointiin. ”Piirtäminen ei voinut olla Tomille pelkkää piirtämistä: se oli rituaalista itseilmaisua, terapiaa; mutta se oli myös oireilua, pakkotoistoa, näkökulmasta riippuen – masturbatorista itseilmaisua...samalla piirtäminen oli intiimiydessään turvallinen tila: oman yksityisyyden, vapauden tila”(Kalha 2012, 69).

Taideteoksen tekninen rakenne

Taiteen tekeminen on kriisiä kriisin perään ja alituista valintojen kyseenalaistamista. Siinä on kaiken olevaisen olemus – se on hirveää ja kaikista maailman asioista ihmeellisintä. Mutta takaisin kriiseihin, mikään ei saa olla itsestään selvää, tietyllä raskaudella ja painolla on myös valittava tekniikka. En tiedä totuutta siitä, kumpi tulee ensin; ajatus vai toteutus. Toteutus on toisille enemmän kuin toisille. Minulle tekijänä se on todella paljon, joskus jopa enemmän kuin ajatus.

Voisin luoda kaavion; ensimmäisellä tasolla on ajatus ja tekniikka – teos alkaa niiden suhteesta ja painoarvosta, ajatus voi olla vaikka vain väri, tai tietoinen halu tuoda selkeä ja jo hyvin jäsennelty ajatus läpi katsojalle. Tästäkin ollaan montaa mieltä, ja jo tästä kohdasta syntyy taideteoksen koko sisällön olemus. Seuraavalla tasolla on toteutus ja prosessi, ajatus ja tekniikka ovat jo tietyssä suhteessa, mutta suhde ei ole stabiili, se voi muuttua paljonkin vielä tässä vaiheessa. Omassa työskentelyssäni tässä vaiheessa hyvin usein tekniikka muuntautuu hallinnan alaisesta dominoivaksi. Hurmaannun itse tekemisen pyhästä ja meditatiivisia piirteitä huokuvasta olemuksesta, se saa valtaa yhä enemmän ajatukselta, ja tämä on myös suoraan nähtävissä teoksissa. Tekniikan dominanssi on kuitenkin suoraan verrannollinen siihen, mikä tämä kyseessä oleva tekniikka on. Ja luonnollisesti nämä suhteet vaihtelevat jokaisen tekijän omien ominaisuuksien tahdissa. Itse menetän sisällön helpoiten piirtäessäni, hurmaannun prosessiin myös veistämisessä. Kun taas valokuva on minulle lähes pelkkää sisältöä.

Onko rouheus, suuruus, suuripiirteisyys itseisarvo taiteessa? Klassinen koulutukseni muistuttaa, että suuressa pienetkin virheet näkyvät, suuresta on haastavampaa tehdä vaikuttavaa. Mutta eikö samalla pienen teoksen täydy olla kokoansa suurempi vangitakseen katsojan huomion suurella seinällä? Aiemmin mainitsemani taipumus runsauteen toteutuu pienissä mittasuhteissa, joskus olen miettinyt miten se toteutuisi suuremmassa koossa? Lähtökohtaisesti pääni ja ajatukseni ovat aivan eri laatuaisessa tilassa lähtiessäni täyttämään pientä tai suurta pintaa.

"Tuhmat ruudut" 2014, muste paperille, 38 x 56 cm

Syyskuun alku. Ensimmäinen ”oikea” työ(”Tuhmat ruudut”, edellinen sivu) melkein valmis. Ruutuja, jälleen kerran. Koitan muistella mistä juontuu mieltymykseni ruuduista/muista pienistä osista rakentuneeseen kuvaan? Sillä on jotain tekemistä ulottuvuuksien kanssa, olen aina ollut heikkona kuvallisiin illuusioihin, harhakuviin, muuttuviin kuviin. ”Katso lähempää, näet jotain aivan muuta kuin kaukaa”- tyyppisiin kuviin. Haluan ajatella, että pelkkä tekninen kikkailu ei ole ainoa anti mitä näillä kuvilla on. Huijaavia kuvia en osaa itse tehdä, mutta rakenteellisena ajatuksena olen toistanut tätä mallia. Siispä, ensimmäinen ”oikea” työ; musta-valkoisia tuhmia ruutuja(lainaan nimen Tom of Finlandin näyttelyltä²). Tuhmat, pornahtavat pienet kuvat hävittävät todellista luonnettaan, kun kokonaisuus kauempaa katsottuna ei paljasta mitä kuvissa todellisuudessa tapahtuu. Tai näin ainakin toivon tapahtuvan. Yhtä kaikki, minkä tahansa kuvan katsetta etäännyttävä tai lähentävä ominaisuus kiehtoo minua.

Ajattelen vielä syntymätöntä kokonaisuutta teosketjuna, ensimmäinen vie seuraavaan ja se taas seuraavaan, minkäänlaista selkeää ennalta määrättyä rakennetta tai kokonaisuutta ei ole olemassa. Ajatuksissani siintyi kokonainen kuva, koska suuritöisen teoksen loppu ei ole huipentuma, kliimaksi, vaan työlästä tylsistynyttä hinkkaamista, ”valmistu jo!”-käskyjä – niin kuin kotimatka on aina pidempi kuin matka jonnekin jännittävään. Konstruoitu kuva on helppo, se on osissa hallittavissa, teknisesti anteeksi antava, ja jopa sieluton. Yksi kuva ottaa kantaa ja julistaa voimakkaammin, käy enemmän iholle. Kärsin myös pakkomielteestä runsauteen, aivan kaikessa. En osaa aina uskoa että yksi hallittu, yksinkertainen kuva antaisi/olisi riittävästi. Enempi on parempi - tästä on vaikea päästä. Meille opetetaan; ”vähemmän on enemmän”, eli tekemällä vähemmän päästään samaan lopputulokseen kuin tekemällä enemmän. Mutta jos tekee enemmän kuin paljon, eikö äärilaidoilta löydy aina asioiden kauneus ja ihmeellisyys. Tekemällä aivan liikaa pääsisi samaan kuin tekemällä vähemmän?

² Tom of Finland- *Tuhmat ruudut*, Muu Galleria 29.8-28.9.2014

Kuten aiemmin totesin, kuvan onnistuminen ei ole aina taattu, varsinkaan jos lähdän väärästä kohdasta. Ajatuksesta valmiiseen kuvaan on pitkä matka, ja jos valitsee väärin, kuvalla on iso todennäköisyys epäonnistua. Mietin usein mikä on totuus kuvan sisällön paketoimisessa? Impressionistinen ote, hetken toteaminen ja toistaminen oman näkemyksen kautta on helpon oloinen lähestymistapa, oma moneen kertaan prosessoitu toimintatapa on problemaattinen; mikä on liikaa ja mikä liian vähän?

Syyskuu. Olen työstänyt viikon verran kuvaa, johon olen toistanut valkokuvaa itsestäni siltä ajalta kun odotin tytärtäni ("Omakuva Lolan kanssa", viereinen sivu). Työ vaikuttaa epäonnistuvan. En saa karistettua siitä "lukiotyttö-työ" – vaikutelmaa. Oma vika, lähdin työstämään kuvaa väärästä kohdasta, kuvan pitää olla joko hyvin pitkälle valmiiksi luonnosteltu, tai vain ajatus, että sillä olisi mahdollisuus onnistua. Ehkä olen tyystin menettänyt otteeni, enkä saa mitään kunnollista enää aikaiseksi. Huomaan kääntäneeni katseeni jo seuraavaa työtä kohti. Sitä vaikeampaa se on, mitä suurempi edellisen epäonnistumisen pilvi häälyy pääni päällä. Epäonnistuminen on helppo vierittää olosuhteiden syyksi, niin nytkin; "jos minulla vain olisi aikaa ja rahaa ja työhuone ja maaleja ja isoja tuoksuvia pinoja pellavakangasta". Niinpä niin. Dekoratiivisuuden, ornamentiikkaa hipovan kuviopinnan pakkotoisto piinaa kuin tauti, en vieläkaan ymmärrä sen merkitystä? Olen esteetikko, mutta maailmassa on paljon muutakin kaunista toistettavaa kuin sinällään sisällöttömät kuviopinnat. Maalaamiseen fyysisyys ja suuret mittasuhteet helpottavat pakkomielleltä, piirtäminen pahentaa. Ehkä minun tulisi kääntyä enemmän sisällön puoleen, sitä kyllä olisi jos vain pääsen piirtämisen pakonomaisuudesta. Okei, naisia! Niitä naisia, piirrä niitä. Ketä naisia, mistä, miksi?

"Omakuva Lolan kanssa" 2014, muste ja akvarelli paperille, 56 x 75 cm

Lokakuu. Olen työstänyt työtä #4(Omakuva Lolan kanssa II, sivu 30) ikuisuuden, en halua laskea kuinka monta tuntia on mennyt pelkästään taustan värien ja viivojen hinkkaamiseen. Jonkinlainen nolouden tunne varjostaa tätä skenaariota, kulutan tuntitolkulla aikaa pieniin yksityiskohtiin suhteellisen pienessä teoksessa ja yhdistän tähän silti laiskuuden. Samassa ajassa olen joskus tuottanut kymmenen kertaa suuremman, PA-WAU! -efektin omaavan maalauksen. Laiskuus ei toden totta ole tekemisen aktissa, ehkä se on ajatusprosessissa. Pakko huomauttaa, että kukaan ei ole koskaan moittinut minua laiskaksi tekijäksi tai työtapaani hutiloivaksi, päinvastoin. Jos jostain olen saanut kritiikkiä niin turhasta ylityöstämisestä ja kehotuksia riisumiseen. Tiedostan siis vallan hyvin, että pieni takaraivossani piinaava syyllisyys ei johdu teknisestä suorittamisesta. Palataan siis jälleen sisältöön, sillä kärsin huonosta omastatunnosta sen köykyisyyden takia.

Joulukuu. Kuusi työtä valmiina, tämä on loppusuora. Tyylini vaatima aika on niin järjetön etten millään matikalla ehdi tekemään enää montaa teosta. Ajatus ”viimeisestä” kuvasta tuo heti erilaisen otteen työn aloittamiseen. Sen täytyy olla jotain hirveän päräyttävää ja vahvaa. Olen jo aiemmin maininnut sen, kuinka taiteilija on alisteinen ympäristölleen. Juuri nyt ajatus raivostuttaa, viimeisen työn kuuluu olla härski, ronski ja täydellisen piittaamaton siveydestä. Haluan piirtää tissejä, huohotusta ja häpykarvaa täydellisen hallitulla graafisella ilmeellä, se on rinnastus minkä on pakko potkia; ”pornohärski” kuva sliipatulla viivalla.

Haluan tehdä työn estottomasti, mutta estottomuuteen heittäytyessäni rajoitan puolestaan sitä, mihin voin asettaa työni esille. Haluan irtautua galleria-instituutiosta, laittaa työni esille matalan kynnyksen ympäristöön, kahvilaan tai kauppaan. Minne vain tilaan, mihin taidetta ei mennä varta vasten katsomaan, mutta sellaiseen en voi härskiä teosta laittaa.

Vaikka katumainoksessa saa toljottaa kaksimetrinen öljytty nainen narun levyisissä bikineissä, pienimpienkin bikinien peittävät sentit ovat poliittisen korrektiuden tae, toisin on *full frontal* - alastomuuden kanssa, vaikka toteutus olisi kuinka tyylikäs ja taiteellinen.

Viimeinen työ("Saskiat", sivu 59), haluan palata tuhuihin mistä aloitin, lopettaa sarjan siihen mistä lähdin liikkeelle. Ensimmäisestä työstä etenin omakuviin, nyt haluan palata tuhuihin, ja yrittää yhdistää niihin sekä pornografiasta lainattua kuvastoa, että omakuvallista materiaalia. Nähtäväksi jää, minkälainen työstä lopulta tulee. Kuten jo mainittua, luonnosten kanssa toimiminen ei ole vahvin lajini. Kuitenkin, ajattelin että voi olla kiinnostavaa laittaa tämä ajatus ylös ja verrata sitä lopputulokseen.

Haluan vielä avata hieman sitä, miten käytän lähdekuvia. Käytän lähes aina viitteenä valmista kuvastoa; kuvia kirjoista, mainoskuvia katalogeista, lehdistä ja internetistä. Kiinnostava kuvallinen ilmiö ja mainio lähde ovat "silmämadot", satunnaiset kuvat jotka painuvat lähtemättömästi mieleen. Yleensä näillä kuvilla ei ole mitään yhtä tiettyä ominaisuutta mikä tekee lähtemättömän vaikutelman, mutta jotain äärimmäisen onnistunutta, tai vastakkaisesti äärimmäisen häiritsevää niissä on, jotta ne tatuoituvat mieleen. Sananvalintani tässä on harkittu, sillä yhdestä omasta piirustuksestani jäänyt silmämato oli niin vahva, että tatuoin sen olkapäähäni. Usein toistan juuri näitä kuvia teoksiin, ehkä toistaessani niiden yksityiskohtia koitan ratkaista niiden onnistumisen mysteeriä.

Tammikuu. Katsaus viimeiseen työhön. Ei ole mikään yllätys, että taideteoksen taustalla jylläävät motiivit, idea ja lähde muuttuivat hyvin erilaiseksi kuvalliseksi tulokseksi. Teoksessa on vain vähän pornoa, yksi rajattu kuva naisesta joka koskettaa itseään alastomaan haaraväliinsä, jalkansa vieressä miehen tuijottava pää.

Loppu teoksesta on samaa vanhaa, naisen figuureita ja ornamentiikkaa. (Sivuhuomautus! On kiehtovaa miten pitsin kuvio yhdistyy niin leimallisesti seksikkyyteen). Päässäni jylläävät asiat ovat yhtä, paperille syntyy toista. Jään kiinni esteettisyys-sanaan, eikö porno ole esteettistä, kun en osaa kuvallisesti ilmaista ajatuksiani siitä? Ihailen sitä, kuinka toiset osaavat tuoda ajatuksensa(teesinsä) symbolisen vihjaavasti teokseen. Itse toistan vain visuaalisia muotoja, kuvioita ja rakennelmia. Ehkä tämä on lopullinen totuus teosteni sisällön köykäisyydestä, näen auttamattomasti pelkän visuaalisuuden, kuvia ja kuvia. Jollain tasolla olen pettynyt siihen, kuinka eri maailmasta teokseni ja pään sisäiset pohdintani ovat. Nyt käsissäni olevista valmiista töistä iso osa on omakuvia, joiden funktio näyttää jälkikäteen katsottuna olevan enemmänkin oman minäkuvani hahmottaminen ja sen kanssa toimeen tuleminen.

Osa II – Sisältö, kasvatus, traditio ja motiivit

”Leijonaa Touko Laaksonen ei osannut piirtää. Tai oikeastaan: hän olisi ehkä osannut tai ainakin varmaan oppinut piirtämään leijonan, mutta leijonan piirtäminen ei ollut samalla tapaa inspiroivaa(lue: nautinnollista) kuin leijonan kesyttäjän piirtäminen...”(Kalha, 2012, 62).

4. Muusa

Usein taiteilija löytää yhden aiheen tai motiivin, joka jaksaa inspiroida yli muiden. Minulle nainen kuvallisena aiheena on se yksi ainoa, jota jaksan ja haluan toistaa vuodesta toiseen. Teokseni ovat lähes poikkeuksetta figuratiivisia, nainen niissä on konkreettinen ja fyysinen. Olen vanhanaikainen ja esteettisyyteen keskittyvä, naisen vartalon kauneus on aina puhutellut minua. Ehkä se pohjaa lapsuuteen, jolloin luin paljon sarjakuvia ja katsoin niiden naista, ehkä haaveillen tulevani itse samanlaiseksi olennoksi vielä jonain päivänä. Olin mieltynyt *Marvelin* lehtiin, joiden 1990-luvun supersankarikuvasto näyttää naisen erittäin tyylyteltynä, naisellisia muotoja ja merkkejä vahvasti korostavana. Toisaalta niiden nainen on myös fyysisesti vahva, ja kyvyiltään miehen vertainen³. Katsonko naista tällä tavoin sen takia, että olen kasvanut sellaisen viihteen parissa mikä on ollut miehen tuottamaa, ja ensisijaisesti miehiselle katseelle luotua? Sen, mitä olen itsessäni taiteilijana katkerana hyväksynyt on se, että kuten Touko Laaksonen Kalhan esimerkissä, en ”osaa” piirtää asioita jotka eivät herätä minussa tunteita ja intohimoa tekemiseen. Vaikka teknisesti kykenisin piirtämään mallista mitä tahansa, lopputulos ei ole minkään väärtti.

³ Esim. Jim Leen kuvitukset *Ryhmä X(X-Men)*-lehdessä 1990-luvun alkupuolella.

Kuten aiemmin tekniikkaa käsittelevässä osiossa totesin, usein tekijä lähtee ajatuksesta, ja tekniikka valikoituu sen ehdoilla. Tässä on vielä yksi lisähuomautus taideteoksen anatomiaan; ajatus -> tekniikka -> aihe/kuva. Tai vaihtoehtoisesti; ajatus -> aihe/kuva -> tekniikka. Tämä tuntuu olevan nykytaiteen kaava, kun taas omani on lähes aina; aihe/kuva -> tekniikka -> ajatus. Koen jotain lähes hävettävää siinä, millä intensiteetillä jaksan innostua kuvaamaan naisen figuuria, olen yrittänyt uppoutua muihin aiheisiin melko tuloksettomasti. Tämä hienoisesti hulluutta hipaiseva ominaisuus on varmasti suurin syy siihen, miksi miellyin aikoinaan Tom of Finlandin töihin. Touko Laaksosen pakonomaisessa viivassa ja miehen kuvaamisen himossa oli itselle jotain lohdullisen tuttua, hulluuteen saa ja voi upota. ”Toisaalta Tom of Finlandin piirrosjälkeä sopii selittää psykologis-esteettisillä tekijöillä. Freudilaiset käsitteet kuten anaalisuus ja toistopakko eivät tunnu kaukaa haetuilta(..)tuskin hän oli sen anaalisempi kuin vaikkapa minäkään(Kalha), hän vain keksi omille ”neurooseilleen” oivan, tuottavan kanavoimistavan. Monelle luovan työn tekijälle pikkutarkka puurtaminen on luontevampaa kuin luonnosmainen, nopea tai suurpiirteinen työtap – anaalisuushan on taiteen modus”(Kalha 2012, 69).

Myös Laaksosen teosten rakenteen työjärjestys on itselleni samaistuttava, hän lähti aina liikkeelle miehen kuvasta, kuvan tähti, *mies*, oli kaikki kaikessa. Samaistun niin monelta osin Laaksoseen(viivan ylityöstö, pikkutarkkuus, anaalisuus), että mieltäni jää askarruttamaan oma fanaattinen suhtautumiseni naisen kuvaamiseen. Laaksosen kiinnostus on melko selvä, hän piirsi seksuaalisia fantasioitaan ja miestä, jota itse halusi, mikä rikkoo kaavan omalta osaltani. Miksi heteronaisella on pakkomielle naisen kuvaamiseen? Suhde viivaan saattaa yhdistää itseäni ja Laaksosta, ei suhde kuvan sisältöön. Puran itse jotain aivan muuta sisältäni, enemmän itseäni ja käsitystäni siitä mitä ja mikä olen sukupuoleni esittäjänä, kuin haluni kohdistumista.

"Noma" 2014, muste ja guassi paperille, 56 x 75 cm

Visuaalisuus

Täytyy ottaa huomioon, että taide ei ole vain katsomista! Vaikka itselleni taideteos on aina ensisijaisesti kuva, ja taiteilija on aina kuvantekijä, se on vain oma näkemykseni. Taide toimii kaikilla aisteilla, mutta oma luonteeni on lähteä aina tutkimaan maailmaa kuvasta käsin. On mahdotonta kartoittaa objektiivisesti omaa sisäistä tapaa tulkita maailmaa, sitä en edes yritä. Saan näkemisen ja katsomisen kautta kokemuksia mihin muilla aisteilla en yletä. Adjektiivi *kuuma* on päässäni aina ensimmäisenä *punainen*, ennen muita miellelyhtymiä. Puhe taiteilijan visuaalisuudesta on kompleksinen, taiteen lukemistapa on luonnollisesti ensisijaisesti aina katsominen. Kuitenkin on paljon(nykytaiteen) teoksia, joiden lähtökohta on vaikuttaa katsojaan myös muiden aistien kautta. Itse en kykene taiteen tekijänä edes ajattelemaan muita vaikutuskeinoja kuin visuaalisen, vaikka vaikutun aina syvästi teoksista jotka hiipivät ihon alle kuulotai tuntoaistin kautta.

Tähän yhdistyy sama ajatus, mitä hain aiemmin takaa pohtiessani kuvan rakennetta. Siis; vaikka lopulliset teokseni olisivatkin itselle pettymys, en voi tietää mitä katsoja niissä näkee. Tämän takia en tee pitkiä selostuksia teoksistani niitä näytteille asettaessani, haluan jättää kaiken tulkinnan vapauden katsojalle. Suurimpia onnistumisia on se, kun katsoja näkee teoksessa asioita joita ei sinne itse tietoisesti ole laittanut. Jotenkin jaksan uskoa siihen, että vaikka pinta olisi yksinkertainen ja esteettisen ”heppoinen”, jokin ajatuksenpätkä voi mystisesti eksyä katsojaan asti. Kuulostaa humpuukilta, mutta ajatellaan kuvaa suhteessa tietoon, että siinä(kuvassa) on satoja rinnakkaisia ulottuvuuksia, sanomia, eleitä, ajatuksia, joista emme voi olla samanaikaisesti tietoisia, ja jokaiselle katsojalle avautuu se kuva, miten hänen oma yksityinen, henkilökohtainen tapansa lukea maailmaa ja maailmankuvansa sen suodattavat.

5.Sisältöni

Tuotan mielelläni kuvia, jotka ovat jollain tavalla provosoivia. Tunnustan että suurin osa tuotoksistani eivät ole olleet provosoivia siinä shokeeraavuutta hipovassa mittakaavassa, mitä toivoisin tai mitä niiden takana olevat ajatukset ovat. Olen aikakauteni tuotos minäkin, ympäristöni on kasvattanut minut arvostamaan ”naiskauneudessa” niitä piirteitä joita en tietoisella tasolla haluaisi hyväksyä. Olen omaksunut hyvin vahvasti heteronormatiiviseen käsitykseen kauneudesta ja naisihanteesta. Ja toistaessani naisen kuvaa teen sen melko perinteisellä tyylillä.

Teoksen se jokin, oma koukkuni, ydinpyörre missä mahdoton voi ottaa paikkansa ja jossa ajatukset kääntyvät ylösalaisin piilee siinä, kun katsoja katsoo kuvaa, jossa on provosoivia naisfiguureita jotka yleensä mielletään miehen katseen kohteeksi, mutta ne ovatkin syntyjään naisen kädestä. Haluan ajatella, että tällä yllän siihen oletusten epämukavaan tuuppailuun mistä taiteessa on kyse, siihen että katsojan aivot luovat edes yhden ylimääräisen ajatuksen, tai vanha ajatus saa liikettä. Mitä tahansa, kunhan jotain tapahtuu jossain katsojan aivokemiassa. Vaikka taiteessa minulle riittäisi pelkkä esteettisyys, kauneus, tai jokin muu hieno kiehtovuus kuvassa, vaadin sekä omilta että muiden teoksilta sitä, että kuva tai sen osat *toimivat*. Niiden täytyy tehdä vaikutus mieleen tai saada liikkeelle jotain.

Feministinen ideologia(ni)

Teini-ikäisenä koin vastustamatonta halua ”olla miehinen”, en halunnut langeta naisena olemisen yleisiin olettamuksiin, en olla herkkä ja tunteellinen seksuaalisesti tai muutenkaan. Toisin sanoen; halusin olla herkkä ja avoin sillä tavalla miten koin vain naisen osaavan, mutta halusin myös sitä voimaa, itsenäisyyttä ja sitoutumattomuutta, mikä luetaan(yleisesti) yksinomaan miehen ominaisuudeksi. Aikuisempana annettuani enemmän tai vähemmän periksi heteronormatiivisuudelle, tutkin yhä samoja kysymyksiä taiteeni kautta. Etsin kädenjälkeeni miehiseksi kuvittelemaani voimaa, ja pyrin kauas ”tyttömäisyydestä”. Ehkä tämän takia maalaaminen on minulle kuningas, se luo automaattisesti tiettyä voiman ja fallisen uhon ilmapiiriä. Uskoin että naisellinen herkkyyks ja naisena olemisen mysteeri tekijyydessä yhdistettynä miehiseen tekemisen aktin suoruuteen ja voimaan saisivat aikaan jotain upeaa, ja jotain oleellisesti lähempänä minua olevaa, sitä omaa ”koukkua”. Pyrin teoksiin joita katsoessa tekijän sukupuoli olisi määrittelemättömissä, ja tässä joskus onnistuessani koin saavuttaneeni enemmän kuin koskaan ennen. Taide on yksi harvoista asioista, joissa sukupuoli on mahdollista ohittaa asiaan kuulumattomana, katsoja näkee teoksen, ei sen tekijää. Tekijä on tietenkin aina teoksen olemuksessa, mutta kaikki sukupuolen aiheuttama arvottaminen on mahdollista jättää pois.

Mieleeni on jäänyt häilymään monta satunnaista, ohimennen heitettyä kommenttia tai arviota töitani. Eräs kriitikko luonnehti teoksiani *anarkofeministisiksi*. Tämä oli vaikuttavaa, ja olin otettu sanasta jonka merkitystä en tuolloin tiennyt. Pääpiirteittäin feministiseksi taiteeksi luokittelu antaa ensivaikutelmaksi naisen tasa-arvon ja vahvuuden kuvaamista tai korostamista. Hyvä, siihen pyrkikäämme ja pyrin kyllä. Se on siis positiivi tässä diskurssissa. Negatiivi on tyhjänpäiväisyys, ja myös siksi töitani on kuvailtu, varsinkin mitä tulee naisten kuvaamiseen.

Toisto ja runsaus ovat aina teoksissani vallalla, onko 40 naisen kasvot yhdessä kuvassa yhden naisen merkittävyyden vähentämistä ja yksilön hupenemista? Vai onko se naisten ylivoimaisuuden kuvaus? Kuten mainittua, olen esteetikko, piirrän oman mieltymykseni mukaan kauniita ihmisiä, sulavia muotoja ja koristeellisia lisäyksiä, kertooko se turhuudesta ja pinnallisuudesta vai ylistänpö näin tehdessäni naista?

Sukupuoliero

"But the truth of the truth about female sexuality is restated even more rigorously when psychoanalysis takes discourse itself as the object of investigations. Here, anatomy is no longer available to serve, to however limited an extent, as proof-alibi for the real difference between the sexes. The sexes are now defined only as they are determined in and through language. Whose laws, it must not be forgotten, have been prescribed by male subjects for centuries"(Irigaray 1985, 87).

Feministinä en usko miehen ja naisen täydelliseen tasa-arvoon tasapäistämällä, samankaltaisuuteen pyrkimisellä. Näen sukupuolten eron ja uskon siihen, uskon sen voimaan ja yhteyttävään potentiaaliin. Uskon radikaaliin sukupuolieroon, ainakin osin⁴. Oma näkemykseni on, että *Ihminen* on ensisijaisesti ihminen, ei mies tai nainen. Ensin persoona ja mieli, sitten sukupuoli. Mutta sukupuolta erottaessani teen sen voimakkaasti, luen eniten silmilläni ja katseellani. Nainen on ennen kaikkea fyysiset ominaisuutensa; lantio, rinnat. Teen selkeän eron naisen ja miehen fyysisten, lähtemättömien ja muuttumattomien ominaisuuksien välille. Tästä päästään taas tapaani lukea maailmaa; ennen kaikkea katson.

⁴ Radikaaleja sukupuolieron teoreetikkoja on arvosteltu sukupuolen essentialisoimisesta: he ottavat sukupuolieron annettuna. Se on heille joko biologinen tosiasia tai sen olemassaolo on tietyn poliittisen strategian lähtökohta. He eivät kysy kuinka naisiksi tai miehiksi tullaan, vaan olettavat jonkin luonnollisen ja yhteisen naiseuden kokemuksen olevan olemassa sinänsä. Radikaalin sukupuolieron teoria rantautui Yhdysvaltoihin 1980-luvulla haastaen aikaisemmin tehdyn jaottelun sosiaalisen (engl. gender) ja biologiseen (engl. sex) sukupuoleen. Se on siten vaihtoehtoinen tapa käsitteellistää sukupuoli (Radikaali sukupuolieron teoria; http://fi.wikipedia.org/wiki/Radikaali_sukupuolieron_teoria)

Fyysiset ominaisuudet ja erot kiehtovat minua. Jokainen alaston keho sisältää omat yksilölliset, persoonalliset piirteensä, joita lukiessa voi irtautua kehon seksualisoimisesta. Kykenen(lähes aina) näkemään satunnaisen miehen vain persoonana, ihmisenä, en vastakkaisena sukupuolena johon minun pitäisi yhtyä. Heilutan siis lippuani siinä joukossa, joka erittelee miehen ja naisen. Mutta vain heidän jo kohdussa muokkaantuneiden fyysisten erilaisuuksien kautta, en muuten.

Mitä tulee sukupuolten erilaisuuteen käytöksessä, reagoinnissa yms. kaikessa, mitä ihminen tekee, uskon sen olevan täysin persoonan, luonteen ja kasvatuksen määräämää. Ajattelen siis, että ihmiset syntyvät eri sukupuoliin vain fyysisesti/anatomisesti. On toki paljon todisteita siitä, kuinka sukupuolihormonit vaikuttavat käytökseen eriävästi, mutta miten vertautuu se, että hormonien käskyttämä ihminen kykenee vastustamaan ”eläimellisiä” halujaan ja impulssejaan yhteiskunnan normeja noudattaakseen valikoivasti? Joten kuinka paljon ne loppujen lopuksi määräävät toimintaamme, antaako yhteiskunta miehille suuremman vapauden ja tilan toteuttaa impulssejaan?

Yleensä fyysinen sukupuoli ymmärretään lähtökohtana ja perustana, mutta queer-teoriat lähtevät ajatuksesta että sukupuoli jaetaan anatomiseen ja sosiaaliseen sukupuoleen. Ja vaikka lähtökohtana otetaan anatominen sukupuoli sellaisenaan, *gender* eli sosiaalinen sukupuoli olisi jotain päälle tulevaa, ylimääräistä, kuin vaate joka puetaan anatomisen sukupuolen, *sexin*, päälle. Tuija Pulkkinen esittää, että; ”Sukupuolen teoretisoinnin kannalta kyse onkin siitä, ettei kysytä, mikä sukupuoli on vaan miten sitä tehdään, ja erityisesti, mitä sukupuolella tehdään”(Pulkkinen 2007,72). Eli queer-teoria antaa jälleen lisää tilaa ajatukselle sukupuolesta, vaikka ottaisin sukupuolen annettuna, se ei tarkoita että sen toteuttaminen tarvitsee olla ennalta määrättyä.

"Omakuva Lolan kanssa II" 2014, muste ja guassi paperille, 56 x 75 cm

Mitä itse haluan ja vaadin naisena? Valtaa ja vapautta? Ja missä suhteessa tämä hyvin feministinen asenne on siihen, että toistan ja omalla tahollani voimistan naisen perinteistä lukittunutta asemaa mitä tulee kauneusihanteisiin? Miksen voisi toistaa? En täysin ymmärrä feminismiä, jossa tulisi hylätä kaikki naisen kauneutta ja miehestä eriäviä ominaisuuksia ylistävä materiaali esineellistävänä roskana. Jos lähdetään siitä, että sukupuolten ero on olemassa ja voi hyvin, niin olisiko naisen lukittuneen aseman avain siinä, että ero hyväksyttäisiin faktana(voiko filosofiassa olla faktoja?), ja siitä päästäisiin eteenpäin.

Haluan naisille enemmän valtaa, kuvallinen lukitseminen ei välttämättä omassa mielessäni tarkoita automaattisesti muuta haittaa kuin vallan anastamista ja itsemääräämisoikeuden heikentämistä, se ei ole välttämättä pysyvä ja jämähtänyt tila, vaan näen sen enemmän pelkkänä hetkellisenä, ohimenevänä vaiheena, josta liikkumisessa on omat mahdollisuutensa. Näitä mahdollisuuksia yritän etsiä, tässä tekstissä, ehkä omaa filosofiaani voisi täten kuvailla optimistiseksi feminismiksi.

Loikkaus pornoon

Kiinnostuin ja innostuin jossain vaiheessa taiteesta jossa kehoa käytettiin traditiota uhmaavasti, kyseenalaisesti ja haastavasti. Alastomuus sinänsä vaikuttaa usein olevan itseisarvo, jolla haetaan shokkivaikutusta tai sisältöä, joka muuten jäisi vajaaksi. Yksi minua pitkään ja sitkeästi seuranneista silmämadoista oli Heli Rekulan valokuvateos *Hyperventilation*. Se on ollut merkittävä kuva siinä prosessissa jossa aloin ajattelemaan itse naisen ruumiista, alastomuutta, ja sen näyttämistä taiteessa erilaisella, ajatuksia herättävällä tavalla. Samalla tavoin itselle merkittäviä taiteilijoita ovat olleet Robert Mapplethorpe ja sarjakuvataiteen puolella toimivat Milo Manara ja Frank Miller. Ja tietenkin myös itseoikeutetusti sarjakuvan ja kuvataiteen väliin asettuva Touko Laaksonen.

Hyperventilation oli siis merkittävin yksittäinen teos joka ajoi minut pohtimaan taiteen ja pornon välipintaa, sopivuuden ja sopimattomuuden rajaa, aiheita josta tämän tekstinkin piti alun perin kertoa. Vähäinen merkitys ei myöskään ollut tekijän sukupuolella, ronskius ja rивous ovat harmillisen harvinaisia naistaiteilijoiden tuotannossa. En ole selvillä siitä mikä ajatus on ollut Rekulan teoksen taustalla, eikä se ei ole minulle oleellinen tieto. Oleellista ei ole myöskään se, miten muut teosta lukevat vaan ainoastaan se, että se sai minussa aikaan sen mihin itse pyrin; oletukset vaihtoivat päässäni paikkaansa ja näin jotain itselleni täysin uutta. Pääsin käsiksi siihen mystisyyteen minkä kuva voi parhaimmillaan saada aikaan, siihen mitä on mahdotonta sanallistaa.

Lopulta taiteen ja pornon välipinnan tutkiminen näytti sijoittuvan taide- ja taidehistorian maailmaan, mikä taas tuntui liikaa sisäänpäin katsomiselta. Ajauduin enemmän pornografian suuntaan, ja yhdistettynä ympäröivän visuaalisen kulttuurin pornoistumiseen ja kiinnostukseeni naisen esittämiseen mainonnassa, porno näyttäytyi oleellisempänä ja ajankohtaisempänä tutkimusaiheena. Pornografian toistavassa ominaisuudessa oli jotain perin tuttua, se tuntui jollain tavoin noudattelevan sitä, kuinka itse toistan naisen kuvaa. Näkemyksessäni että naiselle ei saavuteta valtaa tasapäistämällä nainen mieheksi, vaan päinvastoin juhlimalla naisen kuvaa ja fyysistä olemusta, asettuu pornografia enemmän positiivisen mahdollisuuden kuin alistamisen ja riistämisen kenttään.

Valitsemani aihe perustaa paljon myös henkilökohtaisiin ulkonäköpaineisiin ja kiinnostukseeni siitä, kuinka ympäristömme muokkaa sitä, miten hyvältä tunnemme olomme omassa nahassamme. Yksi sivuhairahdus tutkimuspolussani oli mainonnan asettamat ulkonäköpaineet.

Aiheesta puhutaan paljon ja sitä on tutkittu laajasti, yksi tähänkin tekstiin oleellinen huomautus on se, kuinka naisen itsetunto ja suhde omaan ulkonäköönsä saattaa olla oleellinen suhteessa siihen, kuinka seksuaalisesti vapautuneeksi hän kokee itsensä. Vartalon kiinteys ja kauneus yhdistyy mainonnassa ja pornografiassa kiinteästi seksuaaliseen kyvykkyyteen.

Havainnollistavaan esimerkkiin törmäsin hollantilaisen Sunny Bergmanin dokumenttisarjassa⁵, jossa Bergman tutkii eri maiden naisten seksuaalisuutta. Oli mullistava nähdä kuinka esimerkiksi Kuubassa naisten vapaus ulkonäköpaineista yhdistyi seksuaaliseen rentouteen ja tasapainoon. Myös Ugandassa kuvattu jakso oli huikaiseva. Naisen yleiseen kulttuurilliseen kasvatukseen kuului myös kasvatus seksuaalisuuteen. Jakso muistutti lähes noloistuttavalla tavalla siitä, kuinka häpeän sävyttämä, sievistelevä ja kaksinaismoralistinen länsimaisen ihmisen suhde seksiin ja eritoten naisen seksuaalisuuteen on.

Näen pornon mahdollisuutena oppimiseen ja seksuaaliseen vapautumiseen. Voisiko seksin näkemisen kautta oppia jotain syvempää ja salattua? Asetan ehkä liikaa valtaa näköaistille ja kuvalle. Mutta miten kukaan voi kieltää tai olla näkemättä sitä potentiaalia mihin päästään ihmisen yhdistäessä fyysisen ruumiinsa ja mielensä kokemuksen näköaistilla havaittuun materiaaliin, joka myötäilee luonteellaan fyysistä kokemusta? Kun puhun pornografian potentiaalista, tarkoitan juuri tätä kokemuksen vahvistamista. Pornografia on ensisijaisesti katsomista, tämä aspekti johti minut alun alkaen pohtimaan sitä, kuinka naisen kuvaa voisi tutkia pornon kautta. Ja pornossa jos missä naisen ja miehen sukupuolen ero revitetään suoraan katsojan eteen.

⁵ Bergman kuvasi naisia Intiassa, Kiinassa, Kuubassa ja Ugandassa (Bergman 2011, *Sunny Side of Sex*; <http://www.rnw.org/archive/dutch-filmmaker-looks-sunnier-side-sex>)

Perusteellista tutkimusta en ole aiheesta tehnyt, mutta lähes kaikki naiset, ystävät ja tutut, vakuuttavat pornon olevan heille samalla tavalla kiihotusta tuovaa materiaalia kuin miehillekin. Ehkä tämä pohdinta kumpuaa henkilökohtaisesta uskostani siihen, että fyysinen rakkaus ja seksi on suurempaa ja isommassa roolissa ihmisten elämässä kuin mitä halutaan myöntää. Koitamme niin hartaasti olla huippuunsa viritellyn rationaalisen tieto-yhteiskunnan kirkasotsaisia superihmisiä, ettemme ehkä halua antaa fyysiselle, himoon(=alkukantaisuuteen) liittyvälle osallemme yhtään valtaa tai tietoista olemusta? Materiaalisten ihanteiden maailmassa seksin ansiot ovat hedonistisia ja henkisiä, se on helppo pistää piiloon ja luokitella turhan piiriin. Seuraavassa osiossa lisää fyysisen rakkauden mahdollisuuksista tai mahdottomuudesta.

Fyysisen rakkauden mahdottomuus?

Onko todellinen fyysinen rakkaus mahdollista miehen ja naisen välillä? Moni filosofinen teoria on sitä mieltä, että naisen ja miehen välinen todellinen rakkaus on suuri kompleksi. On oidipaalinen suhde, kastroatio-pelko, penis-kateus, miesten ylivalta ja naisen alistaminen. Seksissä on aina kyse vallasta, ja miehen himosta joka estää oikean rakkauden. Ja seksi on eläimellinen fyysinen akti, missä ei ole sijaa tunteille, varsinkaan rakkaudelle. Onko seksissä oikeasti aina kyse vallasta, hallinnasta ja rooleista, traumaista ja peloista?

Haen tähän aiheeseen keskustelua vastakkain Andrea Dworkinilta ja Luce Irigaraylta, joilla vaikuttaa olevan melko vastakkaiset ajatukset (fyysisestä)rakkaudesta. Irigarayn optimismin ja Dworkinin lakonisen asenteen välillä on vähintäänkin huima sävyero. Dworkin toteaa melko synkästi, että niin kauan kuin mies himoitsee naista yhdyntään ja naista käytetään seksuaalisena objektina, naisen todellinen asema on alhainen, alistettu. Ja näin on huolimatta uudistuksista ja uusista asetuksista joilla yritetään parantaa naisen asemaa.(Dworkin 1987, 17)

Jos asia on niin kuin Dworkin sanoo, mihin mahdollisuuden kenttään sijoitetaan halu ja rakkaus? Toisin kuin useat muut feministiset kanssasisarensa, Irigaray antaa sijaa rakkaudelle ja etsii siitä mahdollisuutta. ”Naisen ja miehen välinen rakkaus voi toteutua myös viisauden rakastamisen suhteen”(Lehtinen 2005, 66). Hän näkee rakkauden yhtenä mahdollisuutena naisen ”pelastukseen”.

Sekä Laura Mulvey(lisää Mulveyn teoriasta tässä tekstissä sivulla 52), että Luce Irigaray ovat nostaneet teksteissään esiin epäkohtia koskien psykoanalyysin teorioita naisen seksuaalisuudesta. Irigaray analysoi Karen Horneyn kiinnostavaa teoriaa uudesta katsannosta psykoanalyysin penis-kateuteen⁶. Horneyn mukaan penis-kateutta ei pidä tulkita jonain jonkin feminiinisen määrättynä vasteena anatomiselle virheelle/puutteelle. Se tulisi tulkita defensiivisenä oireena, joka suojaa naista. Se on oire, joksi nainen kääntää mielipahansa ja kateellisuutensa siitä, että hän jää paitsi niistä eduista jotka on varattu vain miehelle; autonomia, vapaus ja valta. Se on myös paheksunnan ilmaisu siitä, että hän on vuosisatojen ajan ollut poissuljettuna poliittisista, sosiaalisista ja kulttuurillisista velvollisuuksista. Rakkaus on ollut naisen ainoa voimavara, ja siksi hän on nostanut sen ainoaksi absoluuttiseksi arvokseen. Jos oletetaan penis-kateuden olevan olemassa, sitä ei siis tarvitse lukea naisen puutteeksi, tai vajauden kommentiksi(Freud lähtee ajatuksesta että nainen on ”vajaa” mies), vaan oireeksi epätasa-arvosta.(Irigaray 1985, 51; Mulvey 1975)

⁶ Peniskateus (saks. Penisneid) on psykoanalyttiseen teoriaan sisältyvä käsitys, jonka mukaan miehen ulkoiset sukuelimet herättävät naisissa kateutta ja alemmuudentunnetta. Tyttöjen psyykkiseen ja seksuaaliseen kehitykseen vaikuttaa tytön havainto siitä, ettei hänellä ole penistä. Teoria kuuluu Sigmund Freudin ajatuksista tunnetuimpiin(Peniskateus; <http://fi.wikipedia.org/wiki/Peniskateus>)

Yhdyn Irigarayn ajatuksiin pornografian potentiaalista ja sukupuolierosta, ja haluan mielelläni omaksua hänen optimistisemmän asenteen. Alleviivaan myös paljon Dworkinin filosofiasta, eritoten siitä, että nimenomaan sukupuoliero on kriittinen, kaikista fyysisimmällä ja epäfilosofisella tasollaan se tekee miehestä naista vahvemman ja hallitsevan sukupuolen. Dworkin lähtee liikkeelle siitä, että epätasa-arvon juuret ovat siinä perustavanlaatuisessa dominanssissa, mikä hallitsee naisen ja miehen suhdetta. Miehellä on yhä valta tulla ja tunkeutua naiseen. Nykynaisten(jopa nuorten tyttöjen) asema on olla haluava ja altis, vaikka he eivät olisi sitä rehellisesti omasta tahdostaan. Dworkin menee syvälle yhteiskunnan ja historian perusrakenteisiin; vaikka sukupuolta ei opetettaisi meille, elämme yhä jaetussa maailmassa, on ”naisten maailma” ja ”miesten maailma”, ja nainen on kasvanut naiseksi miehisen vallan alla. *”This reality of being owned and being fucked – as experience, a social, political, economic, and psychological unity - frames, limits, sets parameters for, what women feel and experience in sex.”* Dworkin näkee, että miehen dominanssi on tavallaan pilannut naisen oikean kokemuksen ja suhtautumisen omaan seksuaalisuuteensa. Nainen on ollut se, joka on omistettu ja jota on ”naitu”. Naisen kyky tuntea seksuaalista mielihyvää on kehittynyt miehisen dominanssin kapeissa rajoissa.(Dworkin 1987, 66-67)

Possession – halu ja valta

Paneudun syvemmin Andrea Dworkinin *Intercourse*- teoksen osaan, jossa pohditaan halua ja hallintaa(possession). Sanan etymologia on kiinnostava; *possession* [puh-**zesh**-uh n] – omistus, hallinta, hallussapito, omaisuus, riivaus. Se on samalla haluamista, himoitsemista ja hallintaa. Lähes kaikessa naisen ja miehen seksuaalisessa kanssakäymisen skenaarioissa joissa nainen voisi mahdollisesti ottaa vallan, tulee lähes aina jossain kohtaa vastaan miehen fyysisen voiman ylivoimaisuus, josta on tullut ylitsepääsemätön fakta.

Dworkin laittaa miettimään mistä, milloin ja kuka on asettanut tämän lähtökohdan sisimpäämme, miten miehen fyysinen vahvuus on määritelty ylivoimaiseksi? Hän huomauttaa, että mies ei ole se joka on *"possessed in intercourse"* vaikka hän(hänen peniksensä) on hautautuneena syvälle toiseen ihmiseen, ja sen ympäröi vahvat lihakset, jotka supistelevat ja kiskovat sitä väkivaltaisesti kuin vahva nyrkki. Tähän liittyy teoria kastration pelosta(tai kastratiokompleksista⁷); mies ei ole pakkomielteessä naisesta, vaan sisään menemisestä. Estääkö pelko miestä rakastamasta naista? Mies kuitenkin pitää aina vallan, jos nainen houkuttelee häntä, sen voi selittää johtuvan jostain yliluonnollisesta, ei miehen omasta tahdosta tai halusta. *"the dreams, the sex, the physical reality of desire, the obsession – is that the woman herself is magical and evil; through wickedness and magic she exerts illegitimate(therefore magical; therefore wicked; therefore originating in Satan) power over men."* Hän ei lankea todella naiseen, koska ei voi menettää valtaansa. *"He experiences coitus as death; and he is sad; but he is not possessed"*. (Dworkin 1987, 64-66)

Yhdyntä on yleisesti käsitetty hallinnan muodoksi tai eleeksi, jonka aikana ja jossa mies "asuttaa" naisen, peittää hänet fyysisesti samalla tunkeutuen häneen. Tapahtuma itsessään, on itse hallinta(possession). *"Men possess women when men fuck women because both experience the man being male. This is the stunning logic of male supremacy. In this view, which is the predominant one, maleness is aggressive and violent; and so fucking, in which both the man and the woman experience maleness, essentially demands the disappearance of the woman as an individual, thus, in being fucked, she is possessed: ceases to exist as a discrete individual: is taken over" –there can only be one?"*(Dworkin 1987, 63-64).

⁷ Kastratiokompleksin takana on miehen pelko seksuaalisuudestaan(..)Peniskateus ja kastratiokompleksi eivät ole saaneet suurta suosiota edes psykoanalyysin alkuvaiheessa. Freudin seksuaaliteoria ja seksuaalisuuden korostus on kokonaisuudessaan nähtävä aikakauden historiallista taustaa vasten – tuotiinhan keskusteluun sellaiset elämän alueet, joita verhosivat tabut ja kiellot(Vilkko-Riihelä 1999, 528)

Jos mies on dominanssina, pyyhkiikö se naisen alemmalle tasolle koska voi olla vain yksi "hallitseva" olento, vai häviääkö nainen kokonaan? Kaikki perustaa tulkintaan, vallan voisi myös siirtää naisen puolelle jos naisen ote(vaginan ote peniksestä) tulkittaisiin yhtä hallitsevaksi mitä se on. Jos mies kokee kastration pelkoa tunkeutuessaan naiseen niin tämä valta on silloin jo olemassa.

Osa III - Pornografia

6. Johdanto Pornoon

Keskityn tutkimaan naisen positiota pornografiassa, sitä miten nainen asettuu objektina pornografiaan, ja toisaalta sitä, miten nainen voisi päästä lukittuneesta asemastaan katseen kohteena voimakkaammaksi tekijäksi ja tuottajaksi. Aihe on sekä materiaaaliltaan että monipuolisuudeltaan valtava, siksi olen tehnyt rajauksen videomateriaalina löytyvään länsimaiseen mainstream – pornografiaan. En suoranaisesti tutki itse esimerkkejä videoista, mutta lähes kaikki omat havaintoni pornografiasta perustan näkemääni videomateriaaliin. Koitan myös avata sitä, miksi olen kiinnostunut tutkimaan pornoa, ja miettiä henkilökohtaisella tasolla sitä, mitä itse naisena ja feministinä koen pornoa katsoessani.

Wikipedia määrittelee pornon melko lakonisesti sisällöltään tyhjäksi, ”seksuaalisesti yksityiskohtaiseksi sukuelinten ja sukupuoliaktien kuvaukseksi, jolta puuttuu taiteellinen, kulttuurillinen tai sosiaalinen arvo”, ja tietenkin ”Valtion elokuvatarkastamo määrittelee pornografiseksi aineistoksi kuvauksen, jossa ”ihmisiä käsitellään vain ja ainoastaan seksuaalisina olentoina”(Pornografia; <http://fi.wikipedia.org/wiki/Pornografia>). Tämä määritelmä on mielestäni mustavalkoinen ja turhan kylmä. Harri Kalha esittää laajemman ja miellyttävämmän analyysin *Pornoakatemissa*; ”Se(porno) on nykyisellään loputtoman moni-ilmeinen, koko visuaalisen kulttuurin, taiteen, kirjallisuuden ja median kenttää läpäisevä ilmiö(...)akateemisessa pornopuheessa ei enää juurikaan asetuta kankeisiin *pro-anti* –asemiin tai pohdita pornon etiikkaa, vaan tyydytään tarkastelemaan sitä yhtenä kulttuuri-ilmiönä muiden joukossa”(Kalha 2007, 15).

Vaikka nykyaikana puhutaan paljon kulttuurin pornoistumisesta, ainakin itselle porno näyttäytyy niin surrealistisen vieraana ja etäisenä esityksenä, että se kiehtoo. En tarkoita vierautta alentavana, ymmärrän(en ehkä täysin ymmärrä, mutta hyväksyn, en halveksu) miksi pornografia on olemassa ja miksi sitä kulutetaan. Pidän outona ja vieraana sitä fyysistä naista jonka näen, enkä kykene samaistumaan häneen. Toisaalta porno herättää ajatuksen sen potentiaalista ja halusta vallata tuo miesten omistama asia edes osaksi naisille, toisaalta tämä vieraus tuntuu pelkästään hämmentävältä. En osaa päättää onko pornografia naiselle mahdollisuus vahvistaa sukupuolensa voimaa ja ottaa omakseen hyssytelty ja romantisoitu seksuaalisuutensa, vai onko pornografia loppujen lopuksi kuitenkin pelkästään naista alentava ja halventava asia. Tuskin minun tarvitsee asiaa päättää, mutta uskon että pornon tutkiminen on hedelmällistä ja siitä voi löytyä voimauttavia mahdollisuuksia, myös itselleni, ja sukupuoleni edustajille. Vahvan puolenvedon tekeminen on haastavaa, enkä vielä tässäkään vaiheessa osaa sanoa olenko enemmän puolesta vai vastaan pornografiaa ilmiönä. Teoreettisella tasolta potentiaali ja mahdollisuudet lukea kulttuurin henkeä pornon kautta ovat vallalla, mutta tiedostan myös pornografian todelliset, konkreettiset negatiiviset vaikutukset, jotka eivät suinkaan ole vähäiset.

Pornografian provokaatio ja ”hyvien tapojen” haastaminen on se, mikä tekee siitä mahdollisuuden. Maailmaa ei muuteta hyvillä tavoilla ja sääntöjen myötävirtaan kulkemisella. ”(Porno)asettaa ihmisen humanin arvokkuuden kyseenalaiseksi; näin tehdessään se kieltää ihmisen symbolisen herruuden suhteessa kulttuurisiin arvoihin ja representaatioihin antaen vihiä pikemminkin vietin sokeasta sykkeestä. Näin porno ja queer asettuvat samaan käsitteelliseen tilaan kulttuurisen de-sublimaation välineinä. Molemmat näyttävät persettä hyvälle tavalle”(Kalha 2012, 156).

Pornon historiasta lyhyesti

Pornografian historiaa leimaa johdonmukainen päämäärätietoisuus puskea läpi, päästä yhteiskunnan siveelliseen katseen huomaamatta ilmi ja ulos. Ihmismielen kiistaton kiinnostus, suorastaan tarve, katsella ”kiellettyä”, toista kaltaistaan tilanteissa ja tilassa (riisuttuna arkipäiväisestä) on primitiivistä. Primitiivistä ja luonnollista, jossain vaiheessa normaalista kanssakäymisen muodosta on tullut hävettävää salakähmäistä toimintaa, jota ei ole saanut toimittaa muualla kuin pimeässä muiden katseilta piilossa. Pornografia on väylä päästä käsiksi aliarvostettuihin himoihin ja halun vapautumiseen.

Ensimmäinen eroottis-sävyinen filminpätkä tuotettiin jo vuonna 1896⁸, vain vuosi Lumièren veljesten esiteltyä cinematografinsa. Kehitys oli nopeaa, ja jo 1908 maailma (eli kourallinen etuoikeutettuja miehiä) näki ensimmäisen juonellisen pornografisen elokuvan⁹. Syntymänsä aikakauden yhteiskunnan rakenteet muokkasivat pornografiaan ne lähtemättömät ominaisuudet, jotka sitä yhä hallitsevat. Miehet tuottivat sitä toisille miehille. Katseen kohteena oli alusta asti nainen. Naista tiirailtiin salaa, hänen tähän asti tuntemattomaan yksityisyyteen ja ruumiillisuuteen päästiin kurkkaamaan. Tähän päivään asti miehen dominanssi pornografian pääkuluttajana on tehnyt naisesta ”tähden”.

Juridiset rajoitukset vaikuttivat luonnollisesti paljon siihen mitä saatiin näyttää, ja tätä kautta siihen, miten kauneusihanteet muokkautuivat 1950–60-luvuilla¹⁰.

⁸ *Le Bain* (1896), Ranska. *Le Bainissa* nainen riisuuntuu ja laskeutuu alastomana kylpyyn (de Camp 1997, 12)

⁹ Etelä-Amerikassa tuotettiin jo vuoden 1905 tienoilla ”kovempaa” materiaalia. Tiettävästi ensimmäinen juonellinen pornografinen elokuva oli ranskalainen *A L'Ecu d'Or ou La Bonne Auberge*, vuodelta 1908 (de Camp 1997, 13–14)

¹⁰ Ennakkotapaus *Garden of Eden* (1957) – Tuomioistuimen sallivan päätöksen mukaan alastomuus ei sinällään ole säädytöntä, kunhan alastomuuteen ei liitetä seksuaalista ulottuvuutta (de Camp 1997, 33)

Amerikassa tuotettiin paljon ns. *nudies* ja *nudie-cuties* -elokuvia joissa näytettiin mahdollisimman paljon paljasta pintaa, rintoja ja pyllyjä, mutta ei varsinaisia seksuaalisia akteja (tai edes häpykarvoitusta). Aikakauden ihanteeksi muotoutui näiden elokuvien ja *pinup*-kuvien suosion myötä runsaspovinen tiimalasivartalo. Naisen ihannekuva oli tervehenkinen ja ”puhtoinen”. Feministisen aallon avulla naisten ääni alkoi kuulua, ja mitä voimakkaammin he vakuuttivat, etteivät halunneet alistua miehille sitä kiimaisemmaksi pornografian naiset muuttuivat.

Seitsemänkymmenluvulle tultaessa kiltteys oli tiessään ja elokuvat alkoivat olla laillista hard-corea. Kovemman pornografian siirtyminen pois sensuurin ikeen alta alkoi ”avara-katseisesta” pohjolasta, Ruotsista ja Tanskasta. Ensimmäinen varsinainen hard-core - yhdyntä nähtiin Yhdysvalloissa laillisesti valkokankaalla vuonna 1970¹¹. Lopulta vuonna 1972 suuri yleisö sai nähtäväkseen ensimmäisen laillisessa levityksessä olevan juonellisen pornografisen elokuvan;

Syväkurkun (*Deep Throat*). Huolimatta kritiikistä ja heikosta juonellisista ansioistaan se oli pornografisen elokuvan eräs merkkipaalu, ja se sai jo ilmestyessään kultti-elokuvan maineen. (de Camp 1997, 39-43) (*Deep Throatista* lisää tässä tekstissä sivulla 46)

Feministisen aallon myötä herännyt naisten ääni sai kaikkunsa pornografiassa. Miesten ollessa ensimmäistä kertaa naisen tyydyttämisen ongelman äärellä, yhdeksi seitsemänkymmenluvun pornon pääjuonteeksi tuli loogisesti naisten ”opettaminen” nauttimaan seksistä. Kahdeksankymmentäluvun pornon nainen oli kyltymätön, aina hieman puutteessa oleva narttu. Kuusikymmenluvun tervehenkisestä ja nykymuotin mukaan reheväkin nainen alkoi muuttua timmimmäksi ja treenatummaksi. Huippukuntoisen, siloisen ja hoikan vartalon trendi on vain huipentunut huipentumistaan nykypäiviin saakka.

¹¹ Dokumenttielokuvissa *Sexual Freedom in Denmark* ja *Censorship in Denmark: A New Approach* (de Camp 1997, 42)

Siinä missä parin vuosikymmen takainen porno on vielä hengeltään rehevää, lihaisaa, ja edes karvoitusten osalta autenttisen ja rehellisen tuntuista, on nykyajan porno verrattavissa treenattujen urheilijoiden suorittamaan toimintaan. Kliinisyys ja kliseisyys ovat tehneet pesänsä niin näyttelijöiden ruumiisiin, itse akteihin, että ympäröiviin lavasteisiin.

Pornopuhe

"By displaying sexual diversity – different positions, different partners, different gender combinations – pornography depicts sexual activity and enjoyment outside the boundaries of institutionally sanctioned monogamous relations. It also not infrequently represents sex and pleasure outside of class and social hierarchies: sex, not money, is the great leveler"(Dennis 2009, 112).

Usein pornografiaa tutkivat toteavat, ettei katsojan ole mielekästä siirtää näkemäänsä omaan yksityiseen todellisuuteen. Susanna Paasonen teoksessa *Jokapäiväinen Pornomme*; ”omissa seksisuhteissa haluttavana pidetyt aktit ja tilanteet eivät välttämättä vastaa representaation tasolla kiihottavina pidettyjä kohtauksia. Kiihottavina koettuja pornokuvastoja ei välttämättä haluta replikoida omissa seksikokeiluissa, ja saatetaanpa ne kokea samanaikaisesti sekä vastenmielisinä että kiihottavina, kiehtovina, naurettavina että kamalina”(Paasonen, 2005, 72). Jos jopa tutkijat sivuuttavat helposti pornon representaatiomaisuuden, ei ole ihme että se saa aiheena niin paljon polemiikkaa aikaan. Visuaalisen kulttuurin tutkimuskohteena pornotutkimuksessa on(tai ainakin pitäisi olla)kyse siitä, miten pornoa katsotaan ja kuinka se vaikuttaa.

Vuonna 2005 julkaistussa *Jokapäiväinen Pornomme - Media, Seksuaalisuus ja Populaarikulttuuri*- teoksessa Harri Kalha toteaa, että vuonna 2002 valmistuneessa tasa-arvoasiain neuvottelukunnan raportissa todettiin tutkimuksen puute siltä osin, mistä kaikesta pornografiassa on itse asiassa kysymys, miten se toimii ja miksi sitä kulutetaan, tai kuinka se vaikuttaa katsojan sukupuoli-identiteetin rakentumiseen ja seksuaaliseen käytökseen (Kalha 2005, 31). Kalha tarttui tähän puutteeseen ja aiheutti myrskyä vesilasissa vuonna 2007 julkaistulla *Pornoakatemia!*¹²-teoksella, joka on monin osin ollut tämänkin tekstin lähteenä.

Porno on replikoitua seksiä, seksi on kaikista henkilökohtaisinta, ja ihmiset ovat herkkiä loukkaantumaan ja vaivaantumaan mitä syvemmälle henkilökohtaiseen mennään. Pornografia on helppo lytätä pintapuolisesti, siinä ei ole juuri mitään arvokasta tai ylevää. Ei tarvitse tehdä juurikaan töitä löytääkseen tutkimuksia joissa porno addiktoi (ja joissa unohdetaan mainita että addiktoituva luonne keksii riippuvuuden mistä vain), aiheuttaa avioeroja ja tuhoaa perheitä. Porno aiheuttaa niin paljon tunteita, että ihmettelen onko edes tutkijan mahdollista tutkia sitä objektiivisesti.

Helsingin Sanomien ”Hyvät uutiset”¹³ tuo edes pienen piristyksen; Montrealin yliopisto tutki 20 miehen otannalla; ”Porno ei tee väkivaltaiseksi– Tutkimuksen mukaan porno ei muuttanut miesten käsityksiä naisista. He kykenivät tekemään eron elokuvien fantasioiden ja todellisen elämän välillä.

¹²Ilta-Sanomat uutisoi vuoden 2004 lopussa näyttävästi Suomen Akatemian rahoittamasta tutkimushankkeesta – *Pornoakatemiasta*. Skandaalihakuisen lehtijutun taka-ajatuksena oli osoittaa, kuinka veronmaksajien rahoja käytetään pornotutkimukseen. Ilta-Sanomien artikkeli lietsoi moraalista paniikkia, ja tutkimusrahoituksesta tehtiin lopulta välikysymys eduskunnassa. *Pornoakatemia* tutkimushankkeena sai julkisuutta (Inhottava Haluttava Porno; <http://www.mustekala.info/node/35509>)

¹³Tutkimuksesta kertoi *Science Daily* (Helsingin Sanomat 2015)

Kaikki koehenkilöt kannattivat sukupuolten tasa-arvoa ja kokivat, että pornon käyttäjiä demonisoivat käsitykset eivät tehneet heille oikeutta. ”Jos pornolla olisi sellainen vaikutus, mistä sitä syytetään, homot muuttuisivat heteroiksi vain katsomalla heteropornoa”, sanoi yliopiston professori Simon Luis Lajeunesse.”

Tätä vahvistaa myös suomalaisten seksuaalisuuden tutkimuksen pioneeri Osmo Kontula. Hänen mielestään pornon vaikutuksista yksilöön voidaan väitellä loputtomasti samaan tapaan kuin tv-väkivallan seurauksista; ”ainoa tieteellisesti pätevä fakta on se, että ihminen, jolla on suurempi seksuaalinen halukkuus, seuraa aktiivisemmin pornoa”. Kun hän tutki tuhansien nuorten suhtautumista seksiin 1980-luvun puolivälissä, melkein kaikki yläkoulun 13-vuotiaista olivat katselleet pornoa, siis kauan ennen nettiäikää.(Riikka Lehtovaara 2011, 6-10)

8.Representaatio

Vaikka viihde-teollisuus yltää nykyään parhaimmillaan henkeäsalpaavaan realismiin, sama ei päde pornografiassa. Laadukkaammankin pornon tyyli on useimmiten karrikoitua ja realismia tavoittelematonta. Omia lainalaisuuksia noudatetaan, mutta ne ovat pysyneet yllättävän samanlaisina monta vuosikymmentä, siksi onkin yllättävää kuinka helposti jopa tutkijat sivuuttavat tai unohtavat pornon representaatioluonteen ja – konventiot. ”Pornon tehoa ja valtaa pohdittaessa on tärkeä korostaa, että porno tuottaa seksiakteista, halusta ja tyydytyksestä representaatioita, joiden nähdään edustavan kyseisiä akteja, haluja ja tyydytystä yleisemmin. Toisin sanoen porno näyttäytyy yllättävän helposti seksinä pikemmin kuin seksuaalisuuden ja seksiaktien representaatioina.”(Paasonen 2005, 74)

Samaistumisellakin on tasonsa, on se sitten samaistumista objektiin tai toimijaan, vaikka kokisimme jonkin tasoista samaistumista pornon näyttelijöihin, on vaikea kuvitella sen menevän niin syvälle, ettemme tiedostaisi aina jollain tasolla sitä, että näkemämme seksi on näyteltyä. Ei vähiten siksi, että kuten jo mainitsin, porno on elokuvan genrenä katsottuna kömpelöä ja heikosti näyteltyä. ”Zizekin mukaan ekstaattista seksiaktia on mahdoton representoida, sillä ulkopuolisen tarkkailijan ”raittiille” katseelle seksiaktin liiallisuudessa on jotakin peruuttamattoman huvittavaa(...)Kaiken näyttävän seksiaktin ja kertomuksen mahdoton yhdistelmä johtaa Zizekin mukaan paradoksiin, että oletettavasti spontaaneinta inhimillistä toimintaa eli seksiä kuvataan mitä kaavamaisimmin tavoin. Porno toistaa tunnetusti kaavamaisia, seksikkyyttä merkitseviä esityskonventioita, asentoja ja ilmeitä”(Paasonen 2005, 72-73).

Money Shot ja Deep Throat

Otan tässä käsittelyyn kaksi kiinnostavaa esimerkkiä pornografiasta, rahaotoksen(*money shot* tai *cum shot*¹⁴), sekä *Syvä kurkku* - elokuvan. Ne nousevat tasaisin väliajoin esiin pornoa tutkivissa teksteissä, ja niistä näyttää muodostuneen jonkinlaiset länsimaisen mainstream- pornografian tutkimuksen indikaattorit, joiden kautta kukin tutkija argumentoi näkemyksensä, oli se sitten pro tai anti, sillä ne taipuvat kiinnostavasti kumpaankin suuntaan.

Ensikatsannolla molemmat esimerkit tuntuvat feministin silmään ja korvaan vastenmielisiltä ja pelkästään naista alentavilta; *money shot* on useimmista pornopätkistä tuttu naisen kasvoille, rinnoille tms. laukeaminen. Nimi *money shot* tulee siitä, että otos on merkki suuresta finaalista, kuin takuu katsojalle, että tässä on tosi kyseessä, eikä mieskatsoja koe tulevansa ”huijatuksi”. Naisen orgasmi on mahdoton todentaa näin selkeästi ja vastaansanomattomasti yhdellä kuvalla.

¹⁴ Myös *cum blast*, *come shot* tai *pop shot*(Cum shot; http://en.wikipedia.org/wiki/Cum_shot)

Kasvoille laukeamisesta löytyy erittäin runsaasti kirjavia tulkintoja, jotka toiset menevät hyvinkin abstraktille tasolle. Andrea Dworkin esimerkiksi vertaa; ”*in literary pornography, to ejaculate is to pollute the woman*”(Dworkin 1987, 187). Itse taivun rationaaliseen ajatteluun ja myötäilen Kalhan ajatuksia *money shotista* funktionaalisenä fantasiana; ”siihen ei liity taudin sen enempää kuin raskaaksi tulemisen uhkakuvia(...)Miehin *cum shot* ja naisen orgasmi eivät välttämättä ole antiesteettisiä pornonkaan maailmassa. Koska klitorisorgasmia vaivaa pornossa ”näyttävyyden” puute, siihen viitataan lähinnä implisiittisesti(...)Kasvoille laukeamisen konvention taustalla saattaakin siis vaikuttaa pyrkimys työstää naisten ”näkymättömän” nautinnon ongelmaa, luoda sille visuaalisia vastineita”(Kalha, 2005, 31, 48).

Sellaisenaan naisen katseelle *money shot* on turha. Se merkitsee sitä, että seksi on yhtä kuin yhdyntä ja orgasmi. Itse en lue sitä varsinaisesti naista loukkaavana tai alistavana eleenä, koska se on vain ele, joita on seksissä muitakin, miten on vaikka usein nähty kohtausta jossa nainen raapii miehen selän verille? Se, mitä itse kritisaisin *money shotissa*, on miehen nautinnon puitteissa liikkuminen ja seksin konventioiden kaventaminen. Kuten tiedetään, nainen on kykeneväinen useampaan orgasmiin kerralla, eikä hänen nautintonsa ole yhtä suoraviivainen sisään - ulos-laukeaminen kuin miehellä. Toisaalta tähän voi verrata *Deep Throatin* kiinnostavinta aspektia, naisen alapäästä siirrytään naisen kasvoihin. Miehin *money shot* voidaan esittää ilman miehen kasvoja, hänen pelkkä fyysinen ruumiinsa ja siemennesteensä kertovat tarpeeksi, naisen orgasmi on lähes mahdoton lukea katsomatta hänen kasvojaan, jolloin hän on enemmän ihminen?

Deep Throat on yksi tärkeimmistä ja tunnetuimmista laajan levikin pornoelokuvista. Tullessaan ensi-iltaan seitsemänkymmentäluvulla sitä menivät katsomaan julkkikset, ”tavalliset” ihmiset, pariskunnat. Elokuva oli sensaatio, siinä oli juoni, ja sen näkeminen oli hyväksyttävää. Sen aikaa mitä se sai pyöriä teatterissa sen näki neljännesmiljoona katsojaa, mikä oli ennätyksellistä¹⁵. Lyhyesti tiivistettynä; elokuvan tähti(Linda Lovelace), on fysiologinen kummajainen, hänen klitoriksensa sijaitsee kurkussa. Arvattavin juonenkuvion elokuva etenee tämän teeman parissa, ”ongelmaan” keksitään ratkaisu ja Lovelace saa vihdoinkin kokea seksuaalisen nautinnon huiput. Ensimmäisenä elokuvan juoni saa ajattelemaan paheksuvasti miesten fellaatio - keskeisyyttä, mikä juonta ajatuksiin; mies ei halua naista naisena, hän haluaa keskittyä vain omaan tyydytyksensä.

Pinnaltaan naisvihamieliseksi tulkittu *Deep Throat* haastoi osaltaan käsitykset naisen kapeasta seksuaalisuudesta. Yhdyntäkeskeisyys ja miehen tarpeellisuus naisen tyydyttymiseen rikkoutuu, kun klitoris saa vaatimansa huomion. William Masters ja Virginia Johnson tekivät pohjatyötä naisen seksuaalisuuden kliinisessä tutkimuksessa raporteillaan *Human Sexual Response*(1966) ja *The Hite Report on Female Sexuality*(1976). Heidän tutkimustuloksensa oli että naisten masturbaatiossa painopiste oli selkeästi klitoriksella. He totesivat myös, että klitoriksesta peräisin oleva nautinto on erillistä ja itsenäistä suhteessa penetraatiosta saatavaan nautintoon. *Deep Throatia* tutkinut Linda Williams kirjoittaa, että vaikka *Deep Throatissa* Linda Lovelacen klitoris uudelleen sijoitettiin kurkkuun jolloin hänen nautintonsa pysytteli penetraatioon oleellisuuden äärellä, elokuva kuitenkin esitti normaalista poikkeavan ”erilaisen klitoraalisen nautinnon haasteen” ja siten uhan miehille unilateralismille.(Dennis 2009, 99-100)

¹⁵ Elokuva pyöri ensi-illastaan kesästä 1971 maaliskuuhun 1973 asti(*Deep Throat*(film)); http://en.wikipedia.org/wiki/Deep_Throat_%28film%29

Vänskä esittää samaa analyysiä *Deep Throatista* artikkelissaan *Avain taivaaseen ja helvettiin*; ”*Syvä kurkku* – elokuvaa analysoinut Linda Williams kiinnittää huomiota siihen, miten hyvin elokuva esittää naisen nautintoa ja orgasmia(...)Williams toteaa, että vaikka *Syvän kurkun* teema on naisen nautinto, naisen sukupuolielimet jäävät sivuosaan. Sen sijaan seksuaalisen nautinnon ja orgasmin visuaalisen todellisuuden todistamisen taakka on siirretty siemeniä syökseväälle penikselle. Tällä keikautuksella *Syvä kurkku* teki pornoelokuvien historiaa ja asetti parametrit kaikille sen jälkeen ilmestyneille hard core-pornoelokuville.”(Vänskä, 2007, 161) Tästä johdettuna; Voisi olla hauska leikitellä myös ajatuksella kuinka paljon ”sukupuolettomampaa” suihinotto on, fyysisesti naisen ja miehen ero hälvenee. Kun penis työntyykin vaginan sijaan suuhun, suu voisi ihan yhtä hyvin kuulua miehelle.

Myös itse elokuvan tähti, Linda Lovelace, on erittäin kiinnostava hahmo, hän oli myös *Deep Throatin* jälkeen oleellinen hahmo pornokeskustelussa. Linda Lovelacen ensimmäinen aviomies(Chuck Traynor) opetti hypnoositekniikalla syvä kurkku- tekniikan Lovelacelle, se perustui samaan periaatteeseen kuin miekannielentä; kurkun perällä oleva kohta harjoitetaan mielikuvaharjoituksilla simulaation pisteeksi ja tukehtumisrefleksi häivytetään. Dokumentissa *The Real Linda Lovelace* Lovelace paljastaa tulleen pakotetuksi pornoteollisuuteen ja esittäytyy uhrina jota julma aviomies milloin hakkasi, milloin paritti. *Deep Throatin* aikaan Lovelace oli pornon äänekäs julkinen puolestapuhuja. Myöhemmin irtaannuttuaan miehestään hän siirtyi isoksi tekijäksi feministifilosofien anti-porno – skeneen. Henkilökohtaisen tragediansa ja draaman kautta puhuva Lovelace oli pornoa vastustaville feministeille lottovoitto.

Kuten Gloria Steinem toteaa dokumentissa; on eri jos teorian tasolla yritetään saada läpi ajatusta siitä, että naiset eivät nauti pornon tekemisestä, kuin jos ikonimainen pornonäyttelijä ”tulee ulos”, ja kertoo omin sanoin ettei todellisuudessa nauttinut pätkeäkään. (*The Real Linda Lovelace*; <https://www.youtube.com/watch?v=PfonEaJqrsE>)

Onko seuraava merkkipaalu pornoelokuvan historiassa se, kun *Deep Throat* esitetään televisiossa? – Annamari Vänskä kuvaa elokuvan näkemistä oikeassa elokuvateatterissa; ”Tunnelma oli käsin kosketeltavan sähköinen: vaikutti siltä, etten minä ollut ainoa, joka oli ensimmäistä kertaa katsomassa pornoelokuvaa aivan tavallisessa elokuvateatterissa. Tässä se siis oli, elokuvahistorian kohuttu tapaus, Vanguard filmsin tuottama ja Gerrard Damianon ohjaama *Deep Throat* eli Syvä kurkku vuodelta 1972” (Vänskä, 2007, 156-157).

"Omakuva" 2014, muste ja guassi paperille, 56 x 75 cm

9.Katsominen

Toisto on opintojen äiti- vanha sanonta mikä pätee kaikkeen oppimiseen ja asioiden sisäistämiseen. Toisto toimii myös kuvallisen suhteen. Se, mitä toistetaan riittävän monta kertaa, muuttuu pian mielessämme normaaliksi, normiksi, tavalliseksi. Jos ajatellaan kuvan toistoa pornografian suhteen, se asettaa kaksi mielenkiintoista tulkintaa avoimeksi; asettuuko toistuvasti pornografiaa näkevän mielessä äärimmäinen seksiasento normaaliksi/normiksi, olettaako katsoja että kaikki toimivat näin? Ja kun varoitellaan pornografian vaaroista, varsinkin tästä äärimmäisen seksin ujuttautumisesta normielämään, kuinka tähän suhteutuu puolestaan kuvaan turtuminen toiston kautta? Tälle toiston vaaralliselle voimalle perustetaan suurin osa pornon negatiivisista vaikutuksista. Tässä osiossa katsotaan katsetta ja yritetään hajottaa perinteisiä olettamuksia pornon sopivuudesta pelkästään miehen katseelle.

Laura Mulveyn teoria miehisestä katseesta

"The structure of looking in narrative fiction film contains a contradiction in its own premises: the female image as a castration threat constantly endangers the unity of the diegesis and bursts through the world of illusion as an intrusive, static, one- dimensional fetish"(Mulvey 1975).

Laura Mulveyn *Visual Pleasure and Narrative Cinema*¹⁶ - essee on pakko mainita puhuttaessa katseesta.

¹⁶"Esseessään *Visual Pleasure and Narrative Cinema*(1975), Laura Mulvey esitteli teorian miehisestä katseesta, joka johtuu valtasuhteiden epätasapainosta. Miehiselle katseelle on ominaista, että mies katsoo naista ja nainen katsoo ohi. Feministinen teoria näkee, että katsojat ovat pakotettuja ottamaan heteroseksuaalisen miehen näkökulman. Miehin katse evää naisilta tasaveroisen aseman tehden heistä miehisen katseen kohteita. Naiskatsoja pakotetaan ottamaan miehisen katseen antama miehin näkökulma sen sijaan, että heille annettaisiin tilaisuus ottaa naisnäkökulma. Tämä käytäntö seksualisoi naisen vartalon, liittyipä nainen mainostettuun tuotteeseen tai ei(Katse; <http://fi.wikipedia.org/wiki/Katse>)

Se oli aikoinaan uraa uurtava teoria, joka otti käsittelyyn elokuvan rakenteen ja tutki miehistä katsetta (teoriasta on hyvä muistaa, että Mulvey keskitti analyysinsä Hollywood-elokuvaan).

Mulvey esittää psykoanalyysille samansuuntaisia kysymyksiä kuin Irigaray¹⁷, siitä miten vakaaksi psykoanalyysi jää teorioissaan naisen seksuaalisuudesta; *"We are still separated by a great gap from important issues for the female unconscious which are scarcely relevant to psychoanalytic theory: the sexing of the female infant and her relationship to the symbolic, the sexually mature woman as non-mother, maternity outside the signification of the phallus, the vagina..."*

Käytännössä Mulveyn teoria esittää, että elokuva (cinema, liikkuva kuva) rakentuu miehen katseen mukaan; mies katsoo, nainen on katsottavana, objektina. Tämä katse seksualisoi naisen ja jähmettää naisen itsensä joko objektiksi, tai pakottaa ottamaan miehen katseen suunnan myös itselleen. Voi olla aiheellista kysyä päteekö teoria yhtä suoraan enää nykyaikana? Televisio, elokuvat ja muu media on muuttunut merkittävästi vuodesta 1975 (mutta ei ehkä niin radikaalisti kuin mitä voisi kuvitella). (Mulvey 1975)

Osa Laura Mulveyn analyysistä on erittäin kiinnostava, jos sitä heijastelee pornografian nais-mies-rooleihin. Mulvey tarttuu miehen kastration pelkoon. Hän esittää, että miehen alitajunnalla on kaksi mahdollisuutta paeta pelkoaan; päänäpintymä alkuperäisen trauman (naisen seksuaalisuuden) uudelleen luomisesta, tai *"complete disavowal of castration by the substitution of a fetish object or turning the represented figure itself into a fetish so that it becomes reassuring rather than dangerous (hence over-valuation, the cult of the female star)"* (Mulvey 1975).

¹⁷This sex which is not mine, osassa *Psychoanalytic Theory; Another Look* (Irigaray 1985, 34-67)

Taas päästään naisten tähti-asemaan(nainen ei ole ”oikea”). Mulveyn esittämistä vaihtoehtoista jälkimmäinen vaikuttaa olevan se, mihin useimmiten kallistutaan. Siinä missä Mulvey, Dworkin ja monet muut feministit osoittavat aiheellisesti virheen maailmassa; miehet ovat vallalla, en osaa itse nähdä asioita yhtä synkkänä. Toki on huomattava, että teoria itsessään on lähes poikkeuksetta, niin, pelkkä teoria, eli kärjistetty piikki jolla sohia yleisiä käsityksiä. Mitä sitten jos nainen ottaa miehen katseen itselleen? Jos hän ottaa sen tietoisesti ja päättäväisesti? Voiko vikuroiva katse muuttaa näitä katseen suoria linjoja? Naisen seksuaalisuus on erilainen kuin miehen, se on todettua.

Queer- teorialat ovat mullistaneet jyrkän suorat luennat sukupuolten rooleista ja siten myös vaikuttaneet siihen, miten pornografian mies-nais-rooleja voi lukea uudelleen. Vaikka pornografia itsessään ei ole mullistavasti muuttanut sukupuoliroolejaan alkuaajoistaan, katsojan ja katseen sukupuolen heilahtelu saa uutta virtaa, jos rikotaan oletus että mies on ainoa ”nauttiva” katsoja, ja jos kyseenalaistetaan katsojan samaistumisen sukupuoli. En voi naisena itsekään kieltää sitä että koen esteettistä nautintoa myös naisen katsomisesta. Vaikka sukupuolinen suuntautumiseni on selkeän arkipäiväisen heteronormaali, saatan luontevasti ja tietoisesti valita pornoa katsoessani miehisen katseen suunnan.

Gertrud Koch kirjoittaa artikkelissaan ”*The Body's Shadow Realm*”(1993), että; ”halu katsella niin oman kuin toisenkin sukupuolen alastonta kehoa ja sukupuolitoimintoja on luonnollista ja mielihyvää tuottavaa niin miehille kuin naisillekin. Porno ei kuitenkaan mielletä välineeksi naiselle, yleensä se luetaan suhteessa miehen näkökulmaan ja falliseen valtaan”(Laine 2005, 234).

Objekti- subjekti ja liikkuminen katseen alla

Vallalla on käsitys siitä, kuinka pornografia keskittyy miellyttämään miehiä vain siitä syystä, että naiset ovat jollain pysyvällä rakenteellisella tavalla eriäviä kokemaan mielihyvää katsomisen kautta. Tämä oletus vaikuttaa ohuelta ja on ihmeellistä, että se pitää yhä nykyaikanakin pintansa. Eikö ole myös miestä halventavaa olettaa, että näköaistin kautta saatava seksuaalinen ärsyke toimii pelkästään miehillä? Kytkeytyykö tämä jälleen illuusioon naisen herkästä ja syvällisestä seksuaalisuudesta, missä ei eläimellisillä himoilla ole sijaa. Tämä oletus myös antaa olettaa, että pornografialla ei silloin ole mahdollisuutta muokkautua naisille suunnatuksi. ”Esimerkiksi feministis- fenomenologinen teoria näkee aistillisen taktiilisuuden lähtökohtaisesti naisisena piirteenä, miehiseksi koetun visuaalisuuden vastavoimana. Visuaalisuus olisi tämän ajattelutavan mukaan enempi miehinen, taktiilisuus naisinen piirre, mikä selittäisi muun muassa miesten aktiivisemmän suuntautumisen kuvalliseen pornografiaan”(Kalha 2012, 117).

Asetelma siis on, että nainen on laajemmin katseen ja tarkastelun alaisena mitä mies, niin jokapäiväisessä visuaalisessa kulttuurissa kuin pornografiassakin. On ehkä kömpelöä edes esittää nämä kaksi samassa lauseessa, mutta itse näen ne saman jatkumon osina, mainonta esimerkiksi on kuin pehmeää ja sensuroitua pornoa. Vaikka porno ja mainokset ovat kaukana toisistaan, naisen lukitseminen niissä tiettyyn asemaan ja esineellistäminen ovat identtisiä, pornossa naisella on ehkä jopa enemmän liikkumatilaa. Kaupallisten mainoskuvien esineellistämisen päämääränä on kuluttaminen, ja se saavutetaan asettamalla naisille ulkonäköpaineita ja aiheuttamalla epätervettä itsensä vertailua muihin. Pornografia ei ole sen ylevämpää, mutta esineellistäminen ja vääristyneiden naisihanteiden luominen ei ole sen keino tai päämäärä, vaan pikemminkin tahaton sivuoire.

Kuten Leena-Maija Rossi kirjoittaa seuraavasti tutkiessaan katumainonnan nais-mies-asetelmaa: ”Objektina oleminen ei ole sinänsä ongelma, mutta subjektiuden ”anastaminen” ja pelkkään kohdeasemaan jähmettäminen on. Tämä toistopakko tuottaa ja vahvistaa konventionaalista heteroseksuaalista järjestystä, jossa vallitsee käsitys kahden ”vastakkaisen” sukupuolen ratkaisevasta, hierarkkisesta erilaisuudesta ja täydellisestä olemuksellisesta toisiinsa palaumattomuudesta”(Rossi 2005, 90).

Päätön katseettomuus

Optimistinen näkemykseni etsii mahdollisuuksia, onko objekti aina jähmettynyt? Voisiko katseen alla kuitenkin tapahtua liikettä? Törmäsin *Tom of Finland-Taidetta Seksin Vuoksi* -teoksessa Harri Kalhan analyysiin homomiesten mainoskuvista, joissa mies kuvataan torsomaisesti, ilman kasvoja, joko pää leikkaantuneena kuvasta tai kädet varjona kasvojen päälle. Kalha puhuu *haptisuudesta*¹⁸; ”kyse on, ainakin symbolisella tasolla, katseen negaatiosta. Katseen kohteeksi merkityllä objektilla ei ole omaa katsetta, se ei voi ”katsoa takaisin”. Samalla silmien/katseen näkymättömyys tuottaa tiettyä etäisyyttä - paradoksaalisen välillisyyden efektin, jota voisi luonnehtia *haptiseksi*”(Kalha 2012, 115).

Jälleen kerran ollaan mahdollisuuksien etsintäretkellä, Kalha näkee katseettomien vartaloiden joustavan objektiudessaan, kuvat ovat suorita, helpompia kulkea. ”Katse/kosketus ei törmää kulkureitillään toisen subjektin hämmentyneeseen, häpeilevään, haastavaan, vaativaan, uhkaavaan, kärsivään, alistettuun, yksilölliseen – lyhyesti sanoen, *sosiaaliseen* – katseeseen.

¹⁸ Termi *haptinen* on peräisin Alois Riegliltä, 1800-1900 luvun vaihteessa vaikuttaneelta taidehistorioitsijalta (Kalha 2012, 115)

Käteen, sormituntumalle, jää mielikuva katsojan tarpeisiin mukautuvasta objektista: elävästä veistoksesta, oman halun luomuksesta. Toisen katse on aina jonkin sortin haaste”(Kalha 2012, 120). Tästä ei sen enempää, koska Kalhan analyysi kuvaa pysähtynyttä kuvaa mitä en sinänsä käsittele tässä, otin tämän kuitenkin esiin, sillä omien teosteni kautta *haptisuus* on kiinnostava ajatus. Olen tehnyt useita teoksia joissa naisen figuurilta puuttuu pää ja katse. En ole koskaan jättänyt päätä pois tarkoitukseni esineellistää naista, mutta mahdollisesti olen tehnyt juuri niin koittaessani käyttää päättömyyttä tehokeinona vartaloon ja muotoon keskittymiselle. Katse ja kasvot ovat aina niin tehokkaat, että ne pois jättämällä saadaan painoarvoa muualle, osiin jotka muuten jäisivät vähäisemmälle huomiolle.

Nainen Pornon katsojana

“Thus what they (woman) desire is precisely nothing, and at the same time everything. Always something more and something else besides that one - sexual organ, for example- that you give them. Their desire is often interpreted, and feared, as a sort of insatiable hunger, a voracity that will swallow you whole”(Irigaray 1985, 29).

Irigarayn lainauksesta johdettuna; mies koetaan paitsi visuaalisesti kiihottuvana, myös suuremmin ja vahvemmin seksuaalisena olentona kuin nainen. Miksei myös naisessa voisi tosiaan olla Irigarayn mainitsema ”*insatiable hunger*”? Naisen halu voi olla erilaista ja eri muotoista, mutta sen mittaa en menisi aliarvioimaan, enkä suorilta kieltämään sitä ettei nainen voisi katsoa pornoa kuin mies.

Hanna Etholén esittää Mustekala-nettijulkaisuun kirjoittamassaan *Pornoakatemia!* -kritiikissä oleellisen pointin; ristiriidan, mikä syntyy kun katsoja(feministi), joka tiedostaa naisen alisteisen aseman sukupuolijärjestelmässä ja pornon stereotyyppisissä konventioissa, kiihottuu pornosta ja tuntee siksi syyllisyyttä. Etholén perää samoja vastauksia mitä itse pyrin löytämään, mihin ja miten nainen asettuu pornon katsojana ja sen tuottajana.(Etholén 2007)

Kuten jo aiemmin kuvailin, pidän provosoinnista ja naisen kuvaamisesta. Olen yrittänyt analysoida naisen kuvaamista oman minäkuvani kautta. Yksi pornon viehätyksestä on sen provosoiva luonne. ”Monet naiset itse asiassa nauttivat pornografiasta ja kokevat sen seksuaalisesti kiihottavana. Kysymys representaatiosta ja vallasta ei kuitenkaan katoa, vaikka naiset katsovat pornoa”(Laine 2005, 235). Pitääkö minun naisena kokea kollektiivista huonoa omaatuntoa siitä että nautin pornon katsomisesta? Rivous ja arkielämästä poikkeava riettaus ja siihen liittyvä jännittävyys on se, mitä pornosta voi ammentaa, enkä oikein osaa nähdä sitä muuna kuin piristykseenä. Koitan ajatella itseni kautta, katsoessani pornoa asetanko itseni rooliin pornon sisälle vai kiihotunko katsojana tapahtumasta?

Alustukseksi; en ole ollut kovin kiinnostunut pornosta tai katsonut sitä ennen kuin aikuisena. Aluksi pornoon tottumattomana katsomiseen liittyi lähes kiihottava tietoisuus siitä, että katseen alla oli jotain hieman paheellista ja miltei kiellettyä. Tämän jännityksen hälvennettyä olen koittanut paikallistaa sitä, mikä ja miten pornossa kiihottaa. Puhun totta kai subjektiivisesti, ja omaan kiinnostukseen kietoutuu se, että pidän alastomien vartaloiden näkemisestä ja kuvaamisesta taiteessani.

Vaikka kyseessä olisi minkä tahansa genren tai aikakauden porno, ei katsomiskokemukseeni liity naishahmoon/tähteen samaistumista. Näen pornon näyteltynä seksinä ja fyysisellä tasolla se menee suoraan tajuntaani. Enkä vielääkään osaa kokea syyllisyyttä katsomisesta.

"Saskiat" 2015, sekatekniikka paperille, 50 x 54 cm

10. Halua ja häpeää

Naisen häpeä

On aiheellista antaa ajatusta myös länsimaisen naisen seksuaalisuuteen yhä liitettävään häpeään, se hallitsee osin myös pornopuhetta. Klassinen kärjistys; paljon seksiä eri ihmisten kanssa harrastava mies on jollain tasolla ihailtava, vastaavasti nainen lutka. Koskaan ei ole hyvä, ”oikein”, naisen esittää itsensä. Naiseus on täynnä ristiriitoja; jos keskität energiaa ja vaivaa ulkonäköösi, olet turhamainen, kevytkenkäinen ja pinnallinen. Jos jätät ulkonäkösi huomioimatta, olet epänainen. ”Oikea”, vahva naiseus on paradoksi. Naisellisuus on kevyttä, huoletonta, ja ennen kaikkea heikkoa. Vahva, tietoinen ja määrätietoinen seksuaalisuus ja ”oikea” naisellisuus kumoavat toisensa käsitteellisellä tasolla.

Tarja Laine; ”Mutta – Stollerin¹⁹ mukaan – miehet kiihottuvat nöyryyttämisestä, naiset nöyryytetyiksi tulemisesta. Miehet kiihottuvat katsoessaan pornografisia kuvia naisista ja kuvitellessaan näin tunkeutuvansa naisen yksityisalueelle ja jollain tapaa nöyryyttävänsä katseensa kohdetta. Naisten pornografia, sen sijaan, ilmenee usein kerronnallisessa, romanttisessa muodossa....Pornografia koetaan nöyryyttävänä nimenomaan, koska se heijastaa niitä sukupuoleen sidottuja *kulttuurisia* käsitteitä, jotka ruumiillistuvat miesten ja naisten välisissä suhteissa”(Laine 2005, 238).

Kalha käy myös läpi häpeän kysymystä oletetussa keskustelussaan Andrea Dworkinin kanssa teoksessa *Jokapäiväinen pornomme*. Kalha lainaa Dworkinia; ”Miehellä on valta nimetä ja pornografiassa hän käyttää sitä nimetäkseen naisen lutkaksi: rivoksi, moraalittomaksi, häpeämättömäksi olioksi, huoraksi, joka on aina tyrkyllä - anomassa tai vaatimassa tulla käytetyksi juuri sinä mikä hän on”,

¹⁹ Filosofi Silvia Stoller(academia.edu; <http://univie.academia.edu/SilviaStoller>)

Kalha vastaa: ”Epäilemättä. Mutta kätkeytyykö miehisen syntipukin taakse samalla oletuksia jostain luonnollisesta(naisellisesta, siveellisestä) seksuaalisuudesta, joka voidaan pelastaa miehen kynsistä?”.(Kalha 2005, 46)

Naisen(oletetun)seksuaalisuuden rakenteet ovat samalla miehen seksuaalisuuden rakenteiden vastapari, ne kannattelevat samalla oletuksia myös miehen seksuaalisuudesta. Jos myytit ja uskomukset pyyhitään pois naisen seksuaalisuuden ympäriltä, joudutaanko myös miehen seksuaalisuus rakentamaan uudelleen?

Olen samaa mieltä Stollerin kanssa mitä tulee siihen, että naiset eivät saa osoittaa avointa uteliaisuutta miesten seksuaalisuutta, tai edes omaa seksuaalisuuttaan kohtaan, mutta onko tosiaan niin, että naisten pornografia on aina kerronnallista ja romanttista? Jos ajatusta vie oikein pitkälle, pitäisi tutkia mitä seksi ja seksuaalisuus ovat? Tuntuu, että naisten seksuaalisuuteen yhdistyy herkästi sosiaaliset valta-suhteet. Yleistäen; mies on eläimellisempi, ja seksi on hänelle fyysisempää ja primitiivisempää, nainen on aina ”antajan” roolissa, naisen pornokin on narratiivia, jossa alemmassa valta-asemassa oleva nainen käyttää seksiä saavuttaakseen itselleen jotain, siis muutakin kuin seksuaalista tyydytystä. Naiselle seksi ei ole koskaan pelkkää seksiä? Näin ollen nainen ei ole samalla tavalla läsnä, fyysisesti rehellinen, vaan aina jollain tasolla jotain havitteleva ja siksi häpeän sävyttämä.

Naisen halu

“But woman has sex organs more or less everywhere. She finds pleasure almost anywhere. Even if we refrain from invoking the hysterization of her entire body, the geography of her pleasure is far more diversified, more multiple in its differences, more complex, more subtle, than is commonly imagined-in an imaginary rather too narrowly focused on sameness.”(Irigaray 1985, 28)

Mainoskuvat hipovat ilmaisullaan pornon kuvakieltä, vaatetta on joskus vain juuri sen verran että kuva läpäisee sensuurin. Kuva naisesta on avautunut ja seksualisoitunut, mutta onko nainen itse liikkunut mihinkään seksuaalisen vallankumouksen ajoista? Pitää näyttää seksiä uhkuvalta mutta konkreettista seksuaalisuutta ei saa osoittaa. Jos osoittaa, on helppo, hävettävä, nolo ja häpeällinen. ”Median pornoistuminen ja pornahtavat seksuaalisuuden ja sukupuolen esitykset näyttäisivätkin edistävän naisen seksuaalisuuden kaventumista, sillä(miehille suunnatusta)kaupallisesta seksistä ja pornografiasta on tullut se tausta, jota vasten määritellään millainen naisellinen seksuaalisuus on kulttuurillisesti hyväksyttävää”(Laine 2005, 239). Nainen jää ikään kuin tyhjäksi, hänen seksuaalisuutensa on olemassa vain verrattuna mieheen. Se sävyttyy valta-peleillä ja sillä, ettei nainen ole oikea, oman halunsa hallitsija vaan seksiä ja ruumistaan ”antamalla” suhdettaan mieheen muokkaava.

Sara Heinämaa; *”Halussa tai rakkaudessa” –Simone de Beauvoir rakastelun mahdollisuuksista*. Heinämaa tutkii naisen halua mukaillen Simone de Beauvoirin teorioita, ”Beauvoirin mukaan vasta naisellisuuden erityislaadun ajattelemisen tekee mahdolliseksi ymmärtää, mitä sukupuoliero merkitsee ja miten tämä ero jäsentää ihmisen olemista maailmassa”

Beauvoir liittyy Freudin teorioiden kritisoijiin, ja hän kumoo myös Sartren seksuaaliteorioita. Beauvoir puhuu haluamisen tyypeistä, onko olemassa miehen ja naisen halutyyppi? Se, mitä alleviivaan voimakkaasti Beauvoirin teoriasta on se, että naisen seksuaalisuus ei ole yhtä orgasmikeskeinen kuin miehen; ”(naisen seksuaalisuus) on vähemmän ”tavoittelematon”, mutta olematta ilman aktiivisuutta ja odottavaisuutta. Yksinkertaistettuna, nainen ei rakastele saavuttaakseen tietyn pisteen, ”yhdyntää ei hänen osaltaan ole koskaan viety kokonaan loppuun.” (Heinämaa 2005, 33; 41-42)

11. Askel katsojaksi ja tekijäksi

Feminismin ns. ”toinen aalto” hyökkäsi voimakkaasti pornografiaa vastaan 1960-70-luvuilla, kun porno siirtyi laillisesti elokuvateattereihin ja sensuuri antoi periksi. Toiseen aaltoon lukeutuivat kulttuurifeministit kuten Julia Kristeva ja Luce Irigaray, sekä radikaalifeministit kuten Catharine MacKinnon ja Andrea Dworkin. Radikaalifeminismi näkee naisen alisteisen aseman miehen seksuaalisen valta-aseman seurauksena. Puhutaan 1980-luvun feministien ”seksisodista”, jolloin porno jakoi leiriä anti-porno-ilmiöön ja seksimyönteiseen ”pro”-ryhmään. (Feminist sex wars; http://en.wikipedia.org/wiki/Feminist_sex_wars)

Feminismi ideologiana on rönsyilevä ja hajaantunut ilmiö ja sen asenteet pornografiaa kohtaan ovat luonnollisesti myös hajallaan, pro sex-ilmiöstä anti-porno-liikkeeseen. Mutta kuten Rossi huomauttaa; ”sitten 1970-luvun feministisessä teoretisoinnissa on koettu muutos, pornoa naisvihamielisenä käytäntönä ja ”raiskauksen teoriana” lähestynyt näkökulma on saanut rinnalleen uusia katsantokantoja muun muassa queer-teoriasta” (Rossi 2005, 89).

Tässäkin suhteessa porno on herkullinen ajatusten leikkikenttä, kaikki feminismi on pohjimmiltaan tasa-arvon ja jokaisen ihmisen perusoikeuksien puolesta taistelua, yksi tärkeä tähän kuuluva oikeus on sananvapaus, miksei kuvanvapaus? Itse näen pornon potentiaalin sen rajoja rikkovassa luonteessa, se menee yli tabujen ja soveliaisuussääntöjen, se on luomisen vapautta äärimmäisillään. Eikö sensuurin vihollinen ole feminismin ystävä? ”Naisohjaajat ja –näyttelijät näkevät pornotuotantonsa usein feministiseen ajatteluun pohjaavana taiteena(...)Asennemuutos pornoon on alkanut ennen kaikkea naisohjaajista, jotka ovat haastaneet elokuviensa kautta seksin ja vallan suhteita ja siirtäneet pornon määrittelyvaltaa sitä tekeville naisille.”(Muwanga 2005, 169)

Roolimallit pornossa

”Omaehtoisen naisen katseen ja naishalun esittäminen ja tuottaminen pornografiassa on vaikeaa, koska ei ole olemassa kulttuurillisesti määriteltyjä `sääntöjä` siitä, mistä naisen seksuaalinen mielihyvä koostuu”(Laine 2005, 249).

Vaikka naiset ovat porno-elokuvien kiistattomia tähtiä, he harvoin kuitenkaan ovat muuta kuin katseen alaisia lihakimpaleita. Kaarina Nikunen on tutkinut Rakel Liekin ja Veronican kautta naispuolisen pornotähden asemaa pornon arkipäiväistäjinä teoksessa *Jokapäiväinen pornomme*. Pornografian siirtyminen pimeästä marginaalista enemmän arkipäivän valoon on sinänsä positiivinen ilmiö, joka nostaa pornon selkeämmin esille, keskustelun alaiseksi. Mutta kuten Nikunen huomauttaa, näiden naisten(tähtien) ja tavallisen naisen väliin jää selkeä railo, ”Itsensä toteuttaminen kytkeytyy Veronican julkisuuskuvassa syvälliseen seksuaaliseen tietoon, joka tuntuu olevan harvinaista ja vaikeasti tavoiteltavaa”(Nikunen 2005, 209). Veronican ja Liekin tyyppiset erittäin tunnistettavat media-persoonat tuntuvat tekevän jopa hallaa tavallisen naisen mahdollisuuksille kokea samaistumista.

Itse en näe samaistumista kriittisenä asiana, en koe minkään tasoista samaistumista myöskään Hollywood- elokuvien täydellisiin naistähtiin. Ehkä pornossa riittää tietoisuus tähden asemasta rinnastamalla se muiden elokuvien tähtiin.

1990-luvun lopun ja 2000-luvun alussa Suomessa nähtiin vahva liike pornon ujuttautumiseen arkielämään, tavallisen viihteen puolelle. *MoonTV*:ssä näytettiin *Rakelin ja Lassin panokoulua* ja *Jyrkissä* haastateltiin naispuolisia pornotähtiä. Vaikka tunnetut pornotähdet eivät ehkä onnistuneet antamaan samaistettavaa mallia tavalliselle naiselle, he sentään toivat pornon astetta lähemmäs ”normaalia”, hyväksyttyä viihdettä, ja toivat esille sitä että nainen saattoi olla voimakas tekijä pornossa. ”Julkisuudessa Liekki on tehnyt eroa todellisen seksin ja sen jäljittelyn välille määritellen oman esiintymisen pornoelokuviissa näyttelemiseksi, jolla ei ole todellisen seksin kanssa mitään tekemistä. Kyse ei ole seksistä vaan simuloidusta seksistä”(Nikunen 2005, 219). Rakel Liekki on aina korostanut sitä, kuinka pornotähden ura oli hänelle ennalta määrätyn pituinen työ, jonka jälkeen hän siirtyi muihin töihin.

Annie Sprinkle

Myös muita erilaisia, feministisempiä naisen roolimalleja löytyy pornografiasta, kuten Annie Sprinkle. Vapaasti käännettynä Sprinklen kotisivuilta lainattu kuvaus hänestä itsestään; ”(Hän on)Prostituoitu/pornotähti josta on tullut taiteilija/seksologi, ja joka on intohimoisesti tutkinut seksuaalisuuden loistokkaita ja häpeällisiä muotoja kolmenkymmenenkuuden vuoden ajan”.(ANNIESPRINKLE.ORG(ASM); <http://anniesprinkle.org/>)

Sprinklen luotsaama ”vaginaalinen” näkökulma pornoon tuo vastakohtaa pornografian falliselle ja voyeristiselle luonteelle ja antaa ehkä myös miehille pehmeämpää ja terveempää seksuaalista kasvatusta.

Esimerkkinä lempeä ja humoristinenkin ”*soft cock manifesto*” jossa Annie opettaa pehmeän peniksen iloja. Sprinklen maailmoja syleilevä new-age- sävyinen suhtautuminen seksin toimintaan ja kasvatukseen ei kriittisellä silmällä katsottuna henkilökohtaisesti heti osu ja uppoa. Sprinklen kaltaiset pioneerit toki tuovat koko teollisuuteen uusia näkökulmia ja siirtelevät pornon määritelmiä ja rajoja.(Annie Sprinkle's Soft Cock Manifesto; <https://www.youtube.com/watch?v=2xU9aNFW2uE>)

Elokuva *Deep Inside Annie Sprinkle*(1981) tiivistää mainiosti Sprinklen sanoman. Vaikka otetaan huomioon se, että 80-luvun pornografia on selkeästi ”pehmeämpää” ja naturalistisempaa kuin nykyään, elokuvassa on silti poikkeuksellisen rehellinen ja aito tunnelma. Seksi on selkeästi näyteltyä seksiä, missään ei anneta olettaa, etteikö kyseessä olisi ehta porno-elokuva, mutta tyyli ja henkilökohtaisuus tekevät eron. Elokuvan alussa Sprinkle pitää hyvin henkilökohtaisen monologin, jossa kertoo itsestään ja näyttää lapsuuskuviaan. Elokuvalla ei ole kehystarinaa/lainattua kertomusta mihin panokohtaukset muokataan sisään, Annie esiintyy koko ajan omana itsenään. Kohtaukset ovat syntyneet hänen omien halujensa pohjalta. Kohtaus, jossa Sprinkle nuolee toista naista, on hyvin todellinen, rehellinen, toisen naisen nautinto(eleet, voihkeet) on uskottavaa. Itsetyydytyskohtauksessa Annie puhuu suoraan katsojalle. Kohtaus on kaikessa riisutussa karuudessaan tylsä ja yksinkertainen mutta samalla tehokas, nautinto on selkeästi oikeaa ja rehellistä. Sprinkle on kunnostautunut myös pornon rajojen liikuttamisella ja tekemällä performansseja, kuten *Public Cervix Announcement*, jossa hän kutsuu yleisön katsomaan kohdunkaulaansa. (Dennis 2009, 121; ANNIESPRINKLE.ORG(ASM); <http://anniesprinkle.org/a-public-cervix-announcement/>)

Problematiikka naisten pornon suhteen

“Why has the alternative between clitoral and vaginal pleasure played such a significant role?(...)In fact, a woman`s erogenous zones are not the clitoris or the vagina, but the clitoris and the vagina, and the lips, and the vulva, and the mouth of the uterus, and the uterus itself, and the breasts.. What might have been, ought to have been, astonishing is the multiplicity of genital erogenous zones (assuming that the qualifier “genital” is still required) in female sexuality.”(Irigaray 1985, 63-64)

Tämä Irigarayn sitaatti on ote osasta, jossa hän esittää psykoanalyysistä kysymyksiä, varsinkin naisen seksuaalisuuden saralla. Saman kysymyksen vaginaalisen ja klitoraalisen nautinnon jaosta voisi esittää pornolle. Yksi oleellisemmista syistä sen yhä vahvaan miehiseen olemukseen on perinteinen keskittyminen penetraatioon, ja näkemykseen nautintoa saavista kehon osista.

Olen koittanut etsiä vastausta kysymykseen; millaista on, tai voisi olla naisten porno? ”Pornon, taiteen ja feminismen välisten rajojen hälventäminen herättää myös kritiikkiä, onhan pornografia määrittynyt feministisessä keskustelussa patriarkaalisen järjestyksen naisia alentavaksi tuotteeksi. Pro sex- elokuvat jäävät usein alakulttuurisiksi jo epäkaupallisuutensa vuoksi. Miesvaltainen pornografia nähdään massatuotantona, jota vastaan naisten pro sex- elokuvat asettuvat ilmaisultaan vaihtoehtoisina ja feministisinä”(Muwanga 2005, 170).

Kielellinen määrittely on oleellista, itse näen *hard-core* – sanan pornon yhteydessä harhaanjohtavana, se antaa illuusion rajuudesta ja rankasta, vaikka käsitteenä se on loppujen lopuksi mieto. Kun siirrytään tutkimaan naisille suunnattua pornoa, sana *eroottinen* tulee useammin esiin.

Eroottinen ja pehmoporno ovat sävyltään peitteleviä, hienosteleviäkin? Jos valitsee mieluiten ”oikean” – todellista peittelemätöntä seksiä kuvaavan pornon(eli hard-coren), tuntuu *erotiikka*- liitteinen materiaali häveliäältä ja nololta. Kuten ne tasaisin väliajoin televisiossa ”rohkeasti seksistä” keskustelevat ohjelmat joissa katsojan myötähäpeää koetellaan juontajan pystymättä puhumaan sukuelimistä tai seksistä punastumatta tai kikattelematta pikkutyttömäisesti. Tästä viimeaikaisin räikeä esimerkki oli Neloskanavan keskustelu-ohjelma *G-piste*²⁰.

”He(naispuoliset pornotähdet) kertovat haluavansa tehdä pornoa entistä enemmän naisille ja auttaa naisia saavuttamaan paremman seksuaalisen tyytyväisyyden...Pornon asemoiminen naisten seksuaalisen nautinnon parantajaksi ei kuitenkaan poista kuilua pornon ja naisten välillä. On kiinnostavaa, että naisen seksuaalinen tieto tuotettaisiin nimenomaan pornon alueella, joka käytännöissään on perin miehinen alue”(Nikunen 2005, 227-228).

Ajatus pornon suuntaamisesta enemmän naisille on siis jo voimissaan, mutta se näyttää uhkaavasti ajautuvan skenaarioon, jossa naisille tuotetaan harlekiini-novelleista ammennettua höttöä tai marginaalista liian ”taiteellista” feministipornoa. Vaikka pornoteollisuus tuntee ja tunnistaa kymmeniä eri fetissejä, näyttää ”naisen porno” asettuvan yhdeksi marginaaliseksi alalajiksi. Taas feministi sisälläni ärähtää, miksi miehen halu tiedostetaan monialaiseksi ja yksilöstä riippuvaksi ja naisen halu niputetaan yhteen(tai kahteen, lesboporno mukaan lukien)? Käsitteellisesti feministinen pornografia on haasteellinen yhdistelmä.

²⁰*G-piste* oli suomalainen lifestyle - ohjelma, vuonna 2009. Ohjelmaa juonsivat Tea Latvala ja Anna Perho, ja sen asiantuntijana toimi Tarja Sandberg. Ohjelman tarkoitus oli antaa tietoa niin parisuhteista kuin seksistä, keskusteluun osallistuivat myös julkkisvieraat sekä studioyleisö(Nelonen; <http://www.nelonen.fi/ohjelmat/g-piste>)

Feminismiin yhdistyy mm. halu poistaa naisilta yhteiskunnan asettamat ulkonäköpaineet; ”Feminismin ja pornon naiskuvan yhteensopimattomuus, samoin kuin konkreettisten samastumismallien puute ovat yhä ongelma. Feministisestä näkökulmasta katsottuna myös naisten tuottaman pornon nähdään – kaupallisuudessaan, arkistumisessaan ja yhä julkisempänä – asettavan naisille ulkonäkökriteerien, seksuaalisen aktiivisuuden ja kyvykkyyden paineita”(Muwanga 2005, 180). Kaikessa optimismissani en jaksakaan uskoa, että on mahdollista asettaa naisen eteen elävä kuva alastomasta lajitoverista ilman että asetelma aiheuttaisi edes jonkintasoista vertailua. Tavoitteet ja ihanteet upeasta, uljaasta, feministisestä pornografiasta joka saa kaikki naiset kiihottumaan, nauttimaan seksuaalisuudestaan täysin ilman vertailun tai paineen tunnetta on aika mahdoton unelma. Pornografialla on omat heikkoutensa, eikä niitä kaikkia ole varmaankaan mahdollista poistaa samanaikaisesti. Mutta se ei tarkoita, ettei kannattaisi yrittää.

”Loppujen lopuksi”, Irigaray totesi, ”on parempi että sosiaalisen järjestyksen pohjalla vaikuttavaa seksuaalisuutta ilmennetään avoimesti kuin että sen annetaan ohjata sosiaalista järjestystä repressioidensa piilopaikasta”. Irigaray päätyi visioon pornon ”positiivisista” mahdollisuuksista: ”Ehkä jos vallitseva fallokratia pannaan häpeilemättä esille myös toisenlainen sukupuolitalous voi lopulta tulla mahdolliseksi? Voisiko pornografia toimia fallisen imperiumin ’katarsiksena’?”(Kalha 2005, 59).

"Regrette" 2014, sekatekniikka paperille, 56 x 75 cm

12. Katse tulevaan

Girls

Olen tuijottanut paljon *Girls*-sarjaa²¹ viime aikoina. Sarjaa on kuvattu päivitetyksi versioksi *Sex and the City*-sarjasta. Todellisuudessa kaupunki ja neljä naispäähahmoa ovat sarjan ainoat yhteneväisyydet. Sarjan luoja, Lena Dunham, esittää myös päähenkilö Hannah Horvathia. Dunham on epätyypillisen näköinen komediallisen, menestyneen sarjan naispäähahmoksi. Hän on pyöreänpuoleinen, ihan oikean naisen näköinen(myös tatuoitu mikä puhutteli itseäni oitis).

Dunham esiintyy sarjassa usein vähissä vaatteissa ja näyttää epäsovinnaista vartaloon konstailemattomasti. Kuten *HBO*:n sarjoihin kuuluu, alastomuuden lisäksi sarjassa on aimo annos eksplisiittisiä seksikohtauksia, jotka nekin piristävät roisiudellaan ja kotikutoisella rehellisyydellään.

Katsottuani sarjaa pari kautta huomasin katseeni muuttuvan. Alussa Hannahin hahmo jopa ärsytti ja tiuhaan näkyvä alastomuus tuntui tarpeettomalta. Vaikka sisimmässäni miellän hieman pyöreät naiset viehättävämmiksi kuin liian hoikat, olin itsekin langennut toiston voimaan ja sisäistänyt vain hoikat naisvartalot televisioon sopiviksi. Televisiossa, elokuvissa, mainoksissa ei ole kuin yksi naishahmo, kaunis ja hoikka. Katseeltani kesti oppia riittävän monen toiston kautta että nyt, siinä silmieni edessä on ihan oikeasti erilainen(oikea) nainen mitä olin tottunut katsomaan.

On myös virkistävää huomata että päähahmon parasta ystävää, perinteistä viihdemaailman kaunottaren ulkonäön omaavaa Marnieta(Allison Williams), kutsutaan/häneen viitataan useaan otteeseen sanalla *skinny*(laiha), hienoisen sarkastisella, jopa negatiivisella sävyllä.

²¹ *Girls*, Lena Dunham, 2012-, *HBO*(IMDb; http://www.imdb.com/title/tt1723816/?ref_=nv_sr_2)

Dunham puhui *The New Yorker*-lehden festivaaleilla 2012 Emily Nussbaumin haastattelemana. Nussbaum esittää kysymyksen; ”*Why so naked Lena?*” Dunham kertoo aina halunneensa kirjoittaa seksistä, ja ihailleensa vaivattomuutta jolla alastomuutta vilauteltiin 70-luvun elokuvissa, kuin tiedostamatta katsojia. Hän kertoo käyttäneensä alastomuuttaan töissään alussa asti, ”*me being naked in whatever reason seems to make people laugh*”. Armottoman komediennnen lahjoistaan huolimatta Dunhamin alastomuudella on selkeästi syvempikin tarkoitus. Nussbaum esittää; ”*there`s a certain in-your-face-quality to the scenes, I loved them when I initially saw them, partially because only people who are allowed to appear on television generally if they are women don`t look like you*”. Dunhamin vastauksen kiteyttää osuvasti hänen lauseensa; ”*Look at us until you see us!*”. (Lena Dunham on creating characters-New Yorker Festival-The New Yorker-Youtube; <https://www.youtube.com/watch?v=ltCeyNEWZcg>)

Olen löytänyt uuden jumalan! Dunhamin asenne ulkonäköön on niin tuttu ja samaistuttava. Vaikka oma suhde ulkonäköön olisi kompleksinen ja kaikkea muuta kuin huoleton ja varma, on tekijä(kirjailija, taiteilija) lähes yhteiskunnallisesti velvoitettu ammattinsa avulla järkyttämään naisia kohtaan asetettuja ulkonäköpaineita. En itsekään koe minkään tasoista harmoniaa sisäisen ja ulkoisen olemukseni välillä, mutta tiedostan että osasyypä (ehkä erittäin iso osa) tasapainon puuttumiseen johtuu median asettamista ulkonäköpaineista. En pidä ulkonäöstäni mutta tiedän erittäin vahvasti sen, että olen aivan tavallinen nainen eikä siinä ole mitään pahaa. Kaltaiseni naiset eivät tule viihtymään kaksi kiloa ylipainoisissa vartaloissaan ennen kuin televisiossa, elokuvissa ja mainoksissa pyörii useampi Lena Dunham.

13.Lopuksi

"Woman then stands in patriarchal culture as signifier for the male other, bound by a symbolic order in which man can live out his phantasies and obsessions through linguistic command by imposing them on the silent image of woman still tied to her place as bearer of meaning, not maker of meaning"(Mulvey 1975).

Lopuksi, asetan jälleen rinnakkain mainonnan ja pornografian suhteessa siihen, mitä ne tekevät naisen kuvalle. Naisen kuvalla tarkoitan sitä, mitä nainen näitä katsoessaan kokee itsestään ja miten ne vaikuttavat katsojiinsa. Meitä ympäröivä mainoskuvasto pakottaa meitä samankaltaisuuksiin(ja samankaltaisiksi), helpommin tyydytettäväksi ihmisjoukoksi. Kun kaikki haluavat saman hyödykkeen mikä lupaa heille parempaa ja onnellisempaa elämää, on kapitalistisen yhteiskunnan helpompi pitää valtaa ja hallita. Ja vaikka tämä vaikutus on todetusti haitallinen, se on yhtä varmasti yhteiskunnallisesti hyväksyttyä.

Onko ratkaisu siinä, että katsojat kasvatetaan katsomaan kriittisemmin ja pitämään omaa, jo olemassa olevaa identiteettiään, sukupuoltaan ja ulkonäköään suuremmassa arvossa? "Elisabeth Wilsonin *Adorned in Dreams*(1985) oli ensimmäisiä tutkimuksia, joissa muotia ei käsitteellistetty naiset uhriuttavana vaan sosiaalisena teknologiana, joka tuottaa sukupuolisia asemia eli representoi minuuden ja ruumiin kulttuurisesti tuotettuina käsitteinä sekä sallii pakottavien sukupuoliasemien vastustamisen ja vastadiskurssien luomisen.(...)muodin tapa pyytää lukijoitaan kokeilemaan, leikkimään ja muuttamaan omaa ruumistaan ja identiteettiään on ristiriidassa sen kulttuurisen näkemyksen kanssa, jossa minuuks ja identiteetti määritellään syntyvässä saaduiksi ja muuttumattomiksi olemuksiksi."(Vänskä 2002, 116-117)

Vaikka minuus ja identiteetti olisivat Wilsonin teorian mukaisesti häilyvämpiä määreitä mitä yleisesti ajatellaan, muodin ja mainonnan päämäärä on joka tapauksessa kysynnän luominen, ja tämä kysyntä perustuu vain haluun muuttaa itseään tai ulkonäköään. Jos pitäisi valita, lähtisinkö barrikadeille vastustamaan mainontaa vai pornografiaa naisille haitallisena instituutiona, en miettisi sekuntiakaan.

Kuten jo todettua, ehkä pornografia laitoksena on liian naisvihamielinen ollakseen todellinen potentiaali, kuka tietää. Silti näen siinä suuren mahdollisuuden, se on vielä valtaamatonta aluetta. Mikä pornossa on suurin paha? Onko pahinta se, että representaatio saatetaan ottaa todesta? Kuin valokuvan keksimisen aikaan, elämmekö uuden ilmiön shokkivaihetta jolloin uuden keksinnön representaatio otetaan todenvertaisena?

Pornografia hallitsee enenemässä määrin ihmisten kasvamista seksuaalisuuteen, sen rinnalla tehdään yhä voimakkaammin vertailuja omaan elämään ja omiin akteihin. Sen valtaa ei tulisi vähätellä, sitä todennäköisesti aliarvioidaan. Päällimmäiseksi kaikesta jää ihmetys, missä vaiheessa seksin näyttäminen on jäänyt keltasta kun väkivalta on siirtynyt viihteeseen. Miksi toisen ihmisen epäluonnollinen ja epäeettinen fyysinen loukkaaminen on hyväksyttävää kuin luonnollinen fyysinen akti?

Ehkä joskus ennen pornografisen materiaalin ollessa eksplisiittistä, harvinaista ja selkeästi todellisuudesta irrallista, sen representaatiomaisuus oli helpommin ymmärrettävissä. Vaikka 30 vuotta sitten tuotettu materiaali on realistisempaa tyyliltään mitä nykyinen, se oli helpompaa asettaa ja rinnastaa tietoisesti omaan rajattuun todellisuuteensa, ei oikeaan elämään eikä oikeaan seksiin. En näe pornografiaa ongelmana, mutta sen lukeminen oikeaksi seksiksi on ongelmallista. Sen ”ottaminen todesta” voi olla vaarallista.

Laajasti ollaan huolissaan siitä, mitä vaikutuksia silmittömän väkivallan representaatioilla on kasvavaan mieleen. Luonnollista ja tervettä seksuaalielämän kasvatusta ei sen sijaan nähdä oleellisena. Porno on kiinnostavaa ja houkuttelevaa, ja yhä nuoremmat katsovat sitä ja sen ollessa lähes ainoa kasvualusta seksin maailmaan, on aiheellista kysyä millaista pornografian pitäisi olla?

Vasta asettaessani väkivallan näyttämisen seksin näyttämisen rinnalle tajuan kuinka irvokasta viihteemme oikeasti on. Mitä jos pornografia otetaan pois sijoiltaan, ulos niistä rakenteista jotka tuottavat kaiken negatiivisen? Porno on pohjimmiltaan pelkkää näyteltyä seksiä, näytämme näyteltyä väkivaltaa ja tappamista ja se on muokkautunut kulttuurin normiksi, miksei seksille voida tehdä samaa?

Lähdeluettelo

- von Bonsdorff, Pauline & Seppä, Anita(toim.)(2002) *Kauneuden sukupuoli – Näkökulmia feministiseen estetiikkaan*. Gaudeamus Helsinki. Tammer-paino Oy, Tampere 2002
- Butler, Judith(1990) *Hankala sukupuoli*. Suom. Tuija Pulkkinen & Leena-Maija Rossi. Gaudeamus, Helsinki 2006
- de Camp, Walter(1997) *Fetissikirja*. Like kustannus Oy, Helsinki. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu 2011
- Dennis, Kelly(2009) *Art/Porn: a History of Seeing And Touching*. Berg Publishers, New York, NY. MPG Books Group, UK.
- Dworkin, Andrea(1987) *Intercourse*. Free Press Paperbacks, A Division of Simon & Schuster Inc. New York, NY 1995 ,1997
- Helsingin Sanomat (2015) *Porno ei tee väkivaltaiseksi*. Helsingin Sanomat, Hyvät Uutiset, 29.1.2015
- Irigaray, Luce(1985) *This sex which is not one*. Kääntänyt englanniksi Catherine Porter ja Carolyn Burke. Cornell University Press, Ithaca, New York. 1985. Alkuperäinen teos *Ce Sexe qui n'en est pas un*(1977)
- Jäntti, Raisa(2010) *Blogikatsaus. Kaikki muuttuu muuksi*. Taide-lehti 2/2010
- Kalha, Harri (2012) *Tom of Finland – Taidetta seksin vuoksi*. SKS Helsinki 2012
- Kalha, Harri (toim.) (2007) *Pornoakatemia! Eetos*, Turku. Tampereen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print, Tampere 2007
- Lehtovaara, Riikka (2011) *Koukussa Pornoon*. Aamulehti, Sunnuntai/Asiat-liite, 4.12.2011
- Mulvey, Laura, *Visual Pleasure and Narrative Cinema*(1975). Originally Published – *Screen* 16.3 Autumn 1975 pp.6-18.
- Nikunen, Kaarina & Paasonen, Susanna & Saarenmaa, Laura(toim.)(2005) *Jokapäiväinen pornomme - Media, Seksuaalisuus ja Populaarikulttuuri*. Gummerus kirjapaino oy Jyväskylä. Vastapaino Tampere 2005

Oksala, Johanna & Werner, Laura(toim.) (2005) *Feministinen filosofia*.
Gaudeamus Kirja Oy Helsinki, Tammer-paino Oy, Tampere 2005

Rossi, Leena-Maija & Seppä, Anita(toim.)(2007) *Tarkemmin katsoen – Visuaalisen kulttuurin lukukirja*. Gaudeamus Helsinki. Tammer-paino Oy, Tampere, 2007

Vilkko-Riihelä, Anneli(1999) *Psykye - Psykologian käsikirja*. WSOY. WSOY-Kirjapainoyksikkö, Porvoo, 1999

Vänskä, Annamari(toim.)(2002) *Näkyvä(i)seksi – tutkimuksia kuvien sukupuoli-kulttuurista*. Taidehistorian seuran julkaisu, Helsinki, 2002

Internet-lähteet

Academia.edu; <http://univie.academia.edu/SilviaStoller> (luettu 22.2.2015)

ANNIESPRINKLE.ORG(ASM); <http://anniesprinkle.org/> (luettu 16.12.2014)

Annie Sprinkle's Soft Cock Manifesto – YouTube;
<https://www.youtube.com/watch?v=2xU9aNFW2uE> (luettu 15.12.2014)

A Public Cervix Announcement/ANNIESPRINKLE.ORG(ASM);
<http://anniesprinkle.org/a-public-cervix-announcement/> (luettu 21.1.2015)

Bright Desire – Feminist Porn For Women And Men;
<http://brightdesire.com/tour/> (luettu 16.12.2014)

Cum Shot; http://en.wikipedia.org/wiki/Cum_shot (luettu 11.2.2015)

Deep Throat(film); http://en.wikipedia.org/wiki/Deep_Throat_%28film%29
(luettu 21.2.2015)

Devil Inside Her 1977 Annie Sprinkle, Jodi Maxwell, Nancy Dare. Download & Streaming: Internet Archive;
<https://archive.org/details/DevilInsideHer1977AnnieSprinkleJodiMaxwellNancyDare> (luettu 15.12.2014)

Dutch filmmaker looks at sunnier side of sex/RNW;
<http://www.rnw.org/archive/dutch-filmmaker-looks-sunnier-side-sex> (luettu 8.2.2015)

Erotica for Women at For The Girls, quality porn for women;
<http://fortheirls.com/index.html> (luettu 16.12.2014)

Erotic Videos of Real Women and Hardcore Couples at Lust Cinema;
<http://pornforwomen.tv/>, <http://www.lustcinema.com/> (luettu 24.2.2015)

Etholén, Hanna(2007)*Inhottava Haluttava Porno*. Musterkala.info;
<http://www.mustekala.info/node/35509> (luettu 20.11.2014)

Feminist sex wars; http://en.wikipedia.org/wiki/Feminist_sex_wars(luettu 22.2.2015)

Girls (TV Series 2012-)-IMDb;
http://www.imdb.com/title/tt1723816/?ref_=nv_sr_2 (luettu 22.2.2015)

G-piste(televisio-ohjelma; http://fi.wikipedia.org/wiki/G-piste_%28televisio-ohjelma%29 (luettu 13.1.2015)

Hautamäki, Irmeli(2006) *Self –Made Man ja Feministinen filosofia – Sukupuolen kokemuksia Amerikassa*. Mustekala.info; <http://www.mustekala.info/node/35384>.
(luettu 9.10.2014)

Katse; <http://fi.wikipedia.org/wiki/Katse> (luettu 9.2.2015)

Laura Mulvey; http://en.wikipedia.org/wiki/Laura_Mulvey (luettu 13.1.2015)

Lena Dunham on Creating Characters - The New Yorker Festival - The New Yorker-Youtube; <https://www.youtube.com/watch?v=ltCeyNEWZcg> (luettu 4.11.2014)

Peniskateus; <http://fi.wikipedia.org/wiki/Peniskateus> (luettu 12.2.2015)

Pornografia; <http://fi.wikipedia.org/wiki/Pornografia> (luettu 18.12.2014)

Radikaali sukupuolieron teoria;
http://fi.wikipedia.org/wiki/Radikaali_sukupuolieron_teoria (luettu 3.12.2014)

The Real Linda Lovelace – YouTube;
<https://www.youtube.com/watch?v=PfonEaJqrsE> (luettu 21.1.2015)